

PODLASKI ABSOLWENT

Podlaskie Obserwatorium
Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Białystok
2009

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

PODLASKI ABSOLWENT

Analiza losów zawodowych absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych rocznika 2007

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ZESPÓŁ AUTORSKI:

Łukasz Kutyló
Jakub Ryszard Stempień
Piotr Stronkowski
Małgorzata Zub

RECENZENT:

Dr Elżbieta Drogosz-Zabłocka

ISBN 978-83-62258-04-8

©COPYRIGHT BY WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W BIAŁYMSTOKU,
BIAŁYSTOK 2009

Badanie zostało przeprowadzone w ramach projektu:

**„PODLASKIE OBSERWATORIUM RYNKU PRACY
I PROGNOZ GOSPODARCZYCH”,**

współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Działania 8.1 Rozwój pracowników
i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałania 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej

www.obserwatorium.up.podlasie.pl

DRUK:
BARWA PIOTR KULESZA
15-701 BIAŁYSTOK, UL. KOLEJOWA 12E
www.barwa.pl

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Spis treści

	strony
1. Wprowadzenie	3
2. Sytuacja zawodowa absolwentów	6
2.1. Akty prawne i dokumenty strategiczne	6
2.2. Podstawowe dane dotyczące systemu edukacji w województwie podlaskim	9
2.3. Sytuacja na rynku pracy absolwentów w świetle statystyk urzędów pracy	12
3. Wyniki badania absolwentów	20
3.1. Motywy wyboru szkoły ukończonej w 2007	20
3.2. Ocena szkoły ukończonej w 2007 r.	24
3.3. Dalsza nauka	28
3.4. Poszukiwanie pierwszej pracy.	30
3.5. Pierwsza praca	41
3.6. Aktualna sytuacja zawodowa i plany na przyszłość	45
3.7. Ścieżki zawodowe absolwentów	49
3.8. Zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy ze względu na zawód wyuczony	50
3.9. Udział w kształceniu ustawicznym	53
3.10. Kapitał społeczny i etos pracy	55
4. Wnioski	57
5. Rekomendacje	66
6. Bibliografia	68
7. Spis Tabel	70
8. Spis Wykresów	70

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

1. Wprowadzenie

Raport ten został przygotowany w ramach projektu współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, pt.: „Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych, realizowanego w ramach Priorytetu VIII Regionalne Kadry Gospodarki, Działania 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie, Poddziałania 8.1.4 Przewidywanie zmiany gospodarczej. Raport zawiera wyniki badania losów absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych województwa podlaskiego z rocznika 2007, przeprowadzonych w okresie sierpień – październik 2009 r.

Głównym celem badania było poznanie i analiza losów absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych województwa podlaskiego z rocznika 2007.

Cele szczegółowe

Badanie losów absolwentów pozwoliło na realizację następujących celów szczegółowych:

- Określenie głównych determinant wyboru szkoły, zawodu i miejsca pracy (w tym określenie oczekiwań absolwentów w zakresie pożądanej pracy i warunków pracy).
- Określenie ścieżki kariery zawodowej absolwentów szkół ponadgimnazjalnych.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

- Udzielenie odpowiedzi na pytanie: „W jakim zakresie szkoły przygotowują do pracy w zawodzie?”
- Ustalenie, jakie kwalifikacje i dodatkowe umiejętności mogą być przydatne absolwentom na rynku pracy.
- Zidentyfikowanie głównych barier utrudniających absolwentom efektywne poszukiwanie i uzyskiwanie pracy.

Badaniem objęto absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych rocznika 2007. Podstawowym kryterium brany pod uwagę przy doborze respondentów był rodzaj ukończonej szkoły. Wyodrębniono cztery grupy absolwentów, ze względu na rodzaj i poziom uzyskanego wykształcenia:

- zasadnicze zawodowe,
- średnie zawodowe,
- średnie ogólne,
- wyższe.

W badaniu wykorzystane zostały zarówno jakościowe jak i ilościowe metody badawcze. Wykorzystano kwestionariuszowe wywiady bezpośrednie z absolwentami (PAPI) na próbie 404 osób. Strukturę populacji oraz próby zaprezentowano w poniższej tabeli.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynu Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT
- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Tabela 1 Struktura populacji badanej i wielkość próby

Poziom wykształcenia	Liczba absolwentów w 2007 r. – zawody wybrane do próby	Liczba zrealizowanych wywiadów	Struktura próby po przeważeniu
zasadnicze zawodowe	1445	99	6,6%
średnie zawodowe	3383	99	15,7%
średnie ogólne	9941	104	46%
wyższe	6892	102	31,8%
	21661	404	100%

Biorąc pod uwagę liczebność poszczególnych kierunków, a także ich znaczenie związane ze strategicznymi sektorami gospodarki województwa podlaskiego, zrealizowano badanie dla 10 najliczniejszych kierunków nauczania dla każdej z grup (z wyłączeniem osób, które zakończyły szkołę ogólnokształcącą).

Uzupełnieniem metod ilościowych były metody jakościowe:

- Analiza dokumentów,
- Wywiady indywidualne z absolwentami (na próbie 12 osób),
- Wywiady indywidualne z osobami zajmującymi się rynkiem pracy i edukacją w województwie podlaskim (6 wywiadów).

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

2. Sytuacja zawodowa absolwentów

2.1. Akty prawne i dokumenty strategiczne

Sytuacja zawodowa absolwentów jest od wielu lat przedmiotem zainteresowania zarówno badaczy, przedstawicieli administracji publicznej jak i decydentów. Wynika to z ich relatywnie trudnej sytuacji na rynku pracy – poziom bezrobocia młodzieży jest około dwa razy wyższy niż dla całej populacji. Wynika to częściowo z naturalnego procesu poszukiwania pierwszej pracy przez absolwentów. Ale trudności tej grupy wiązane też są z niedopasowaniem ich kwalifikacji i umiejętności do potrzeb rynku pracy, co jest wynikiem nieadekwatności systemu edukacji: kształcenia w zawodach, na które brak jest wystarczającego popytu na rynku pracy lub kształcenie w sposób nie spełniający oczekiwań pracodawców.

W celu ułatwienia absolwentom przechodzenia z systemu edukacji na rynek pracy podejmowane są działania przez publiczne służby zatrudnienia czy też szerzej pojmowaną politykę rynku pracy. Znajduje to odzwierciedlenie w zapisach kolejnych ustaw określających politykę rynku pracy, w tym także w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z kwietnia 2004, jak i w realizacji specjalnych programów kierowanych do tej grupy, m.in. programu *Pierwsza Praca*, realizowanego w pierwszej połowie obecnej dekady. Ułatwienie absolwentom wejścia na rynek pracy znalazło również swoje miejsce

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

w licznych dokumentach strategicznych, zarówno tych dotyczących systemu edukacji (np. w Strategii Rozwoju Edukacji na lata 2007-2013) jak i dokumentach strategicznych odnoszących się bezpośrednio do rynku pracy (np. Krajowym Programie Reform na lata 2005-2008).

Bezrobocie absolwentów i młodych ludzi znalazło także swoje odzwierciedlenie w regionalnych dokumentach strategicznych. W **Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020** roku wskazano, że jedną ze słabych stron województwa jest pozostawanie bez pracy osób młodych oraz słabe dostosowanie profilów kształcenia do potrzeb rynku pracy. Za jeden z podstawowych celów strategicznych uznano rozwój zasobów ludzkich adekwatnych do oczekiwań pracodawców. Kwestia absolwentów poruszona została także w kontekście dostosowania szkolnictwa do potrzeb rynku pracy.

Program Rozwoju Edukacji Województwa Podlaskiego wskazuje trudności przed jakimi stoi oświata w województwie. Część z tych problemów ma charakter systemowy, ogólnopolski. Inne uwzględnione czynniki mają bardziej regionalny charakter:

- znaczne dysproporcje w zakresie wyposażania bazy dydaktycznej, kwalifikacji i umiejętności kadry pedagogicznej pomiędzy szkołami w większych i mniejszych miastach, na terenach wiejskich;
- tworzenie nowych profilów kształcenia w oparciu o istniejące zasoby kadrowe, bez odniesienia do potrzeb rynku pracy;
- niedostateczna liczba nauczycieli języków obcych i informatyki;
- niekorzystne wyniki egzaminów maturalnych w ostatnich latach;

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

- obniżenie poziomu kształcenia w szkołach wyższych;
- zbyt mały udział absolwentów matematyki, nauk przyrodniczych i technicznych w ogólnej liczbie absolwentów szkół wyższych;
- niedostateczne powiązanie nauki i szkolnictwa wyższego z gospodarką oraz rynkiem pracy, brak przy tym należytego potencjału badawczego uczelni.

W dokumencie tym określono cele strategiczne. Najważniejsze z punktu widzenia niniejszego badania to: a) wyrównywanie szans edukacyjnych i stworzenie możliwości wszechstronnego rozwoju; b) wspieranie kształcenia ustawicznego i edukacji zgodnej z rozwojem innowacyjności i przedsiębiorczości w regionie; c) nauka języków obcych. W strategii zaproponowano szereg praktycznych działań, które mają zapewnić lepsze powiązanie systemu edukacji z potrzebami rynku pracy. Niestety dokument ten zawiera tylko ogólne deklaracje, brakuje natomiast dokumentu o charakterze operacyjnym, który wskazywałby konkretne zadania do wykonania, wraz z odpowiedzialnymi podmiotami i harmonogramem ich realizacji.

W **Podlaskiej Strategii Zatrudnienia do 2015** roku wskazano, że głównymi czynnikami kształtującymi bezrobocie młodzieży pozostają: ogólna zła sytuacja gospodarcza regionu i związany z tym niedostatek miejsc pracy, niedostosowanie kierunków kształcenia do możliwości i potrzeb lokalnego rynku pracy, brak odpowiednich praktyk zawodowych na poziomie gwarantującym zatrudnienie, brak umiejętności planowania alternatywnej kariery zawodowej i mała mobilność zawodowa.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

W dokumencie tym również wskazano szereg działań, które powinny doprowadzić do poprawy sytuacji młodzieży, takich jak: aktywizacja zawodowa młodzieży, wsparcie tworzenia i rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych i wyższych, wsparcie programów edukacyjnych mających na celu wyrównanie szans uczniów, wspieranie kształcenia w zawodach i umiejętnościach poszukiwanych przez pracodawców na rynku pracy, wzmocnienie potencjału rozwojowego i innowacyjnego szkół zawodowych.

2.2. Podstawowe dane dotyczące systemu edukacji w województwie podlaskim

Punktem wyjścia do analizy losów absolwentów powinno być dokładne rozpoznanie ich sytuacji. W roku szkolnym 2006/2007 ogółem w szkołach ponadgimnazjalnych (bez szkół specjalnych oraz policealnych) kształciło się 56 380 uczniów.

Tabela 2 Struktura uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych rocznika 2006/2007

	zasadnicze zawodowe	licea ogólnokształcące	licea profilowane	technika
Uczniowie	9,2%	45,2%	9,7%	35,8%
Absolwenci	10,5%	48,5%	15,3%	25,7%

Źródło: GUS

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Porównanie danych z omawianego regionu z informacjami pochodzącymi z innych województw wykazało, że odsetek młodych ludzi uczących się w zasadniczych szkołach zawodowych należał do najniższych w całym kraju.

Struktura absolwentów w roku 2007 wyglądała odmiennie. Wyraźnie częściej kończyli kształcenie w liceach profilowanych i zasadniczych szkołach zawodowych, natomiast rzadziej kończyli technika. Wskazuje to na zachodzące zmiany w wyborach edukacyjnych młodzieży. Wydaje się, że głównym podmiotem zmiany była tu młodzież zainteresowana uzyskaniem w szkole ponadgimnazjalnej określonych kwalifikacji zawodowych, a te w ich ocenie najlepiej uzyskać w technikum. Gorzej oceniali oni zasadnicze szkoły zawodowe oraz licea profilowane.

Dostępne dane pozwalają również na wskazanie najbardziej popularnych kierunków kształcenia. W przypadku szkół zasadniczych zawodowych najpopularniejszy kierunek kształcenia to mechanik pojazdów samochodowych. Uczy się w tym zawodzie ponad jedna piąta uczniów szkół zasadniczych zawodowych. W dalszej kolejności, choć wyraźnie mniej popularne, jest nauka zawodów związanych z usługami dla ludności, typu kucharz, fryzjer, cukiernik. W przypadku techników również kierunek mechaniczny jest najbardziej popularny, choć równie dużym powodzeniem cieszą się kierunki dające tytuł technika ekonomisty czy też technika rolnika. Udział najpopularniejszych dziesięciu kierunków kształcenia wśród ogółu uczniów pokazuje tabela 3.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Tabela 3 Najpopularniejsze kierunki kształcenia w szkołach zasadniczych zawodowych oraz technikach w roku szkolnym 2006/2007.

Szkoły zasadnicze zawodowe	Polska	podlaskie
Mechanik pojazdów samochodowych	16,4%	21,7%
Kucharz małej gastronomii	13,0%	11,8%
Fryzjer	9,4%	8,3%
Cukiernik	4,3%	7,2%
Murarz	5,1%	4,8%
Stolarz	4,7%	4,5%
Elektromechanik	1,5%	4,5%
Sprzedawca	10,3%	4,3%
Mechanik-operator pojazdów i maszyn rolniczych	2,0%	3,9%
Piekarz	2,8%	3,9%
Technika	Polska	podlaskie
Technik mechanik	9,0%	12,3%
Technik ekonomista	13,7%	12,1%
Technik rolnik	2,0%	10,2%
Technik informatyk	10,5%	8,1%
Technik hotelarstwa	7,7%	6,5%
Technik technologii żywności	1,4%	4,8%
Technik budownictwa	5,4%	4,2%
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	6,3%	3,8%
Technik organizacji usług gastronomicznych	3,0%	3,3%
Technik mechatronik	2,3%	3,1%

Źródło: Kuratorium Oświaty w Białymstoku

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

2.3. Sytuacja na rynku pracy absolwentów w świetle statystyk urzędów pracy

Jednym ze wskaźników jakości przygotowania absolwentów do funkcjonowania na rynku pracy jest poziom bezrobocia. W roku 2008 w województwie podlaskim osoby, które ukończyły naukę w ciągu ostatnich 12 miesięcy stanowiły przeciętnie 6,3% ogółu bezrobotnych, a osoby młode, do 25 roku życia – przeciętnie 22% ogółu bezrobotnych.

Udział młodych bezrobotnych w ogóle populacji bezrobotnych, był najniższy w tych częściach województwa podlaskiego, gdzie funkcjonują większe ośrodki miejskie, w tym: Białystok, Łomża, Suwałki, co można wiązać z częstszym podejmowaniem nauki na studiach wyższych przez osoby z ośrodków miejskich i lepszą sytuacją na rynku pracy. Ponadto omawiany wskaźnik uzyskał nieco niższą wartość w powiatach, gdzie poziom bezrobocia w ogóle był wysoki, a wyższą w powiatach południowych, gdzie poziom bezrobocia w ogóle był niski.

Wśród młodych bezrobotnych dominowały osoby kończące edukację na poziomie średnim zawodowym lub policealnym. Najmniej było osób, które ukończyły edukację na poziomie wyższym. W 2008 roku wzrost bezrobocia odnotowano wśród osób z wykształceniem wyższym oraz średnim ogólnokształcącym, spadek natomiast wśród osób legitymujących się wykształceniem gimnazjalnym lub niższym, zasadniczym zawodowym oraz policealnym lub średnim zawodowym. Zmiany te związane są ze spowolnieniem

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

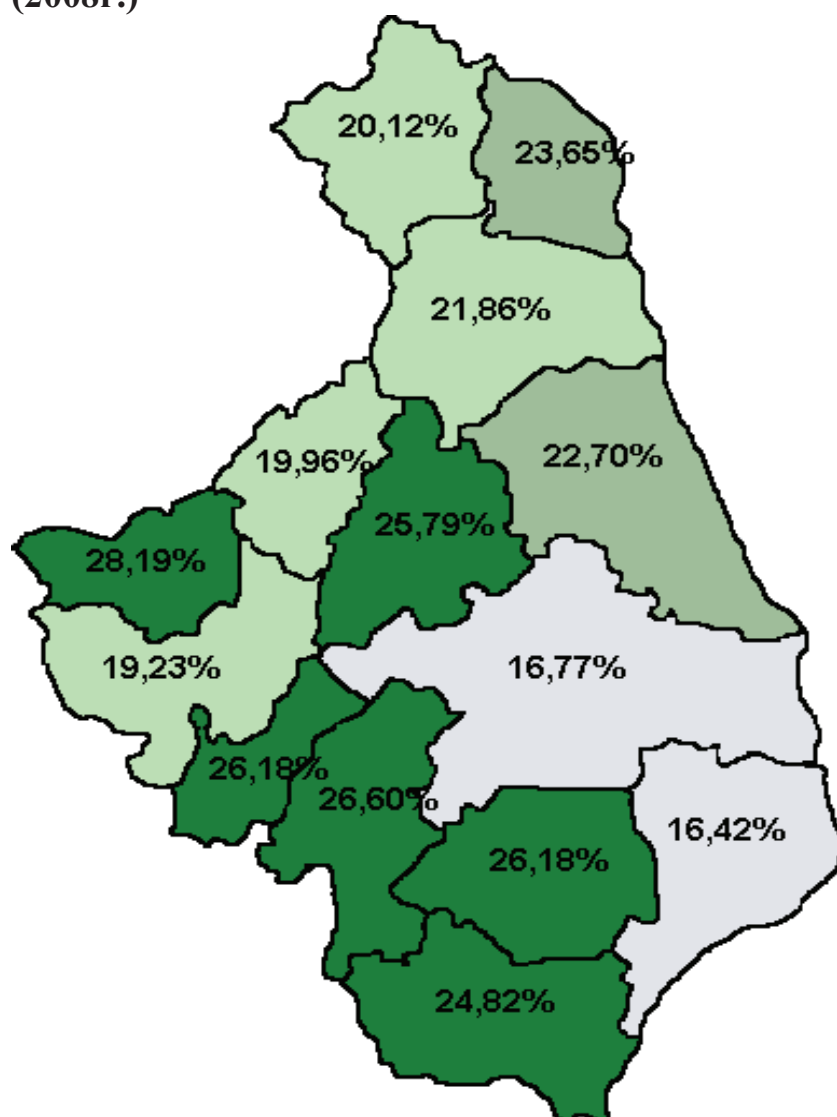
- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

gospodarczym – w pierwszej kolejności bezrobocie dotykało osoby nie posiadające kwalifikacji zawodowych (osoby, które skończyły edukację na liceach ogólnokształcących) oraz osoby z wyższym wykształceniem.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Mapa 1 Przeciętny udział młodych osób (do 25 roku życia) w ogóle bezrobotnych w poszczególnych powiatach województwa podlaskiego (2008r.)

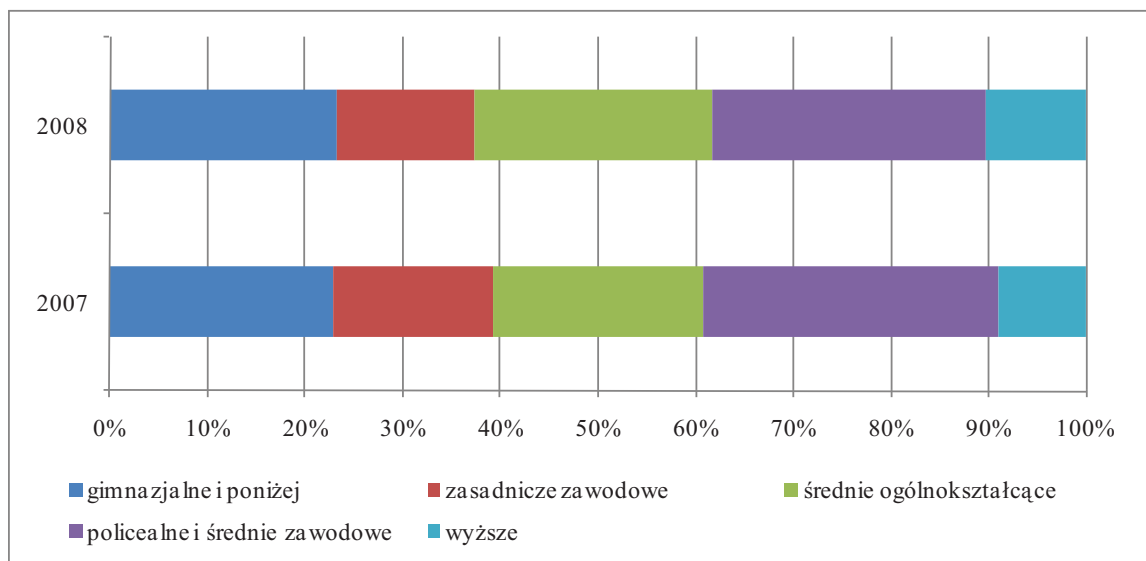

Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 1 Struktura młodych bezrobotnych z województwa podlaskiego według wykształcenia. Dane z 2007 i 2008 roku (w proc.)

Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

Analiza danych statystycznych prowadzi do wniosku, że **wielu młodych bezrobotnych nie mogło uzyskać stabilnej pracy i po okresach, w których byli przez krótki okres zatrudnieni, wracali do ewidencji publicznych służb zatrudnienia**. W roku 2008 w powiatowych urzędach pracy zarejestrowało się 27 640 młodych bezrobotnych, z czego 63% po raz kolejny. Oznacza to, że sam fakt podjęcia pracy przez osobę młodą nie oznacza trwałego wejścia na rynek pracy.

Dostępne dane statystyczne dostarczają również informacji na temat struktury osób bezrobotnych które zakończyły naukę w ciągu 12 miesięcy. Wśród absolwentów rejestrujących się w powiatowych urzędach pracy

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynu Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

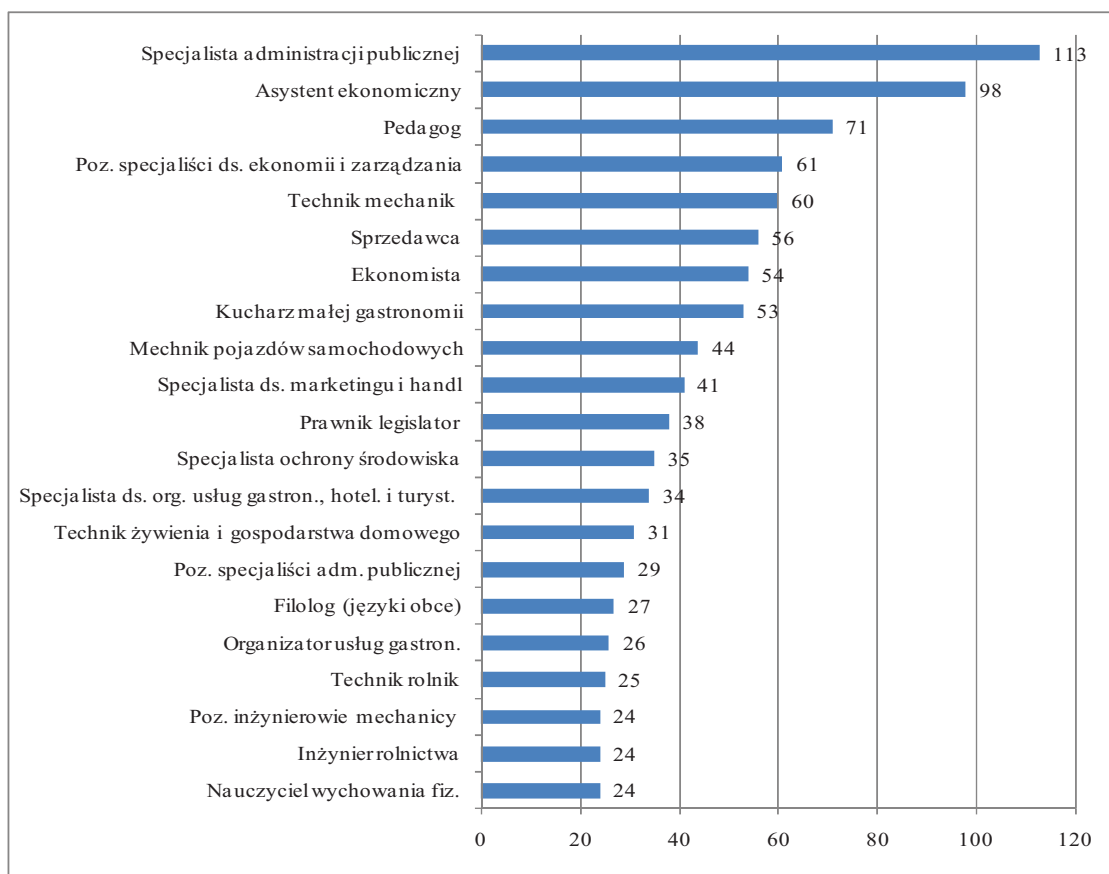
województwa podlaskiego dominowali specjaliści, reprezentujący takie zawody jak np.: specjaliści administracji publicznej, pedagodzy, specjaliści do spraw ekonomicznych i zarządzania, ekonomiści, specjaliści do spraw marketingu i handlu. Drugą grupę, która dość powszechnie występowała wśród absolwentów, stanowili technicy i średni personel. Wśród wszystkich absolwentów znacząca była grupa osób, które nie posiadały żadnych kwalifikacji. Stanowiły one łącznie 30,7% bezrobotnych absolwentów. W większości były to osoby, które ukończyły edukację w liceum ogólnokształcącym. Szczegółowe dane prezentuje wykres 2.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 2 Ranking zawodów najczęściej występujących wśród bezrobotnych absolwentów z województwa podlaskiego (2008r.)

Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

Dane te warto zestawić z informacją o liczbie ofert napływających do urzędów pracy. Oferty te obejmują tylko część rzeczywistego popytu na pracowników, mogą być jednak pewną wskazówką na temat popytu na pracowników. Największa różnica między liczbą zarejestrowanych bezrobotnych, a liczbą ofert dotyczyła takich zawodów, jak: asystent ekonomicznych, technik mechanik, technik rolnik czy też mechanik

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

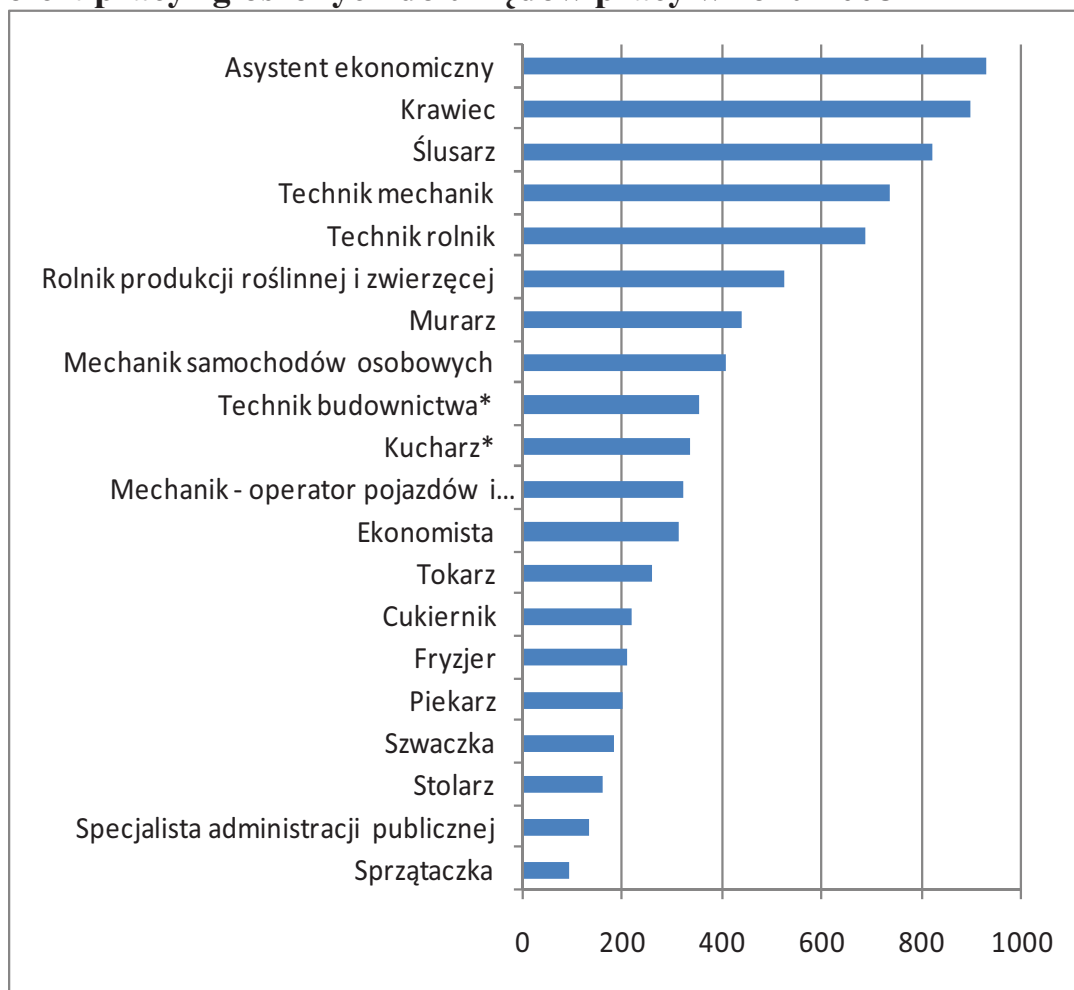
samochodów osobowych – a więc zawody, w których bardzo licznie kształci się młodzież. Przykładowo, w roku szkolnym 2006/2007 kształciło się 2,5 tys. techników ekonomistów. W roku 2008 w urzędach pracy zarejestrowanych było 1161 asystentów ekonomicznych (czyli osób, które uzyskały tytuł technik ekonomista), a ofert pracy przez cały rok napłynęło zaledwie 233.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Tabela 4 Różnica między liczbą zarejestrowanych bezrobotnych a liczbą ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy w roku 2008

Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Białymstoku.

3. Wyniki badania absolwentów

Niniejszy rozdział zawiera najważniejsze wyniki badania losów absolwentów szkół ponadgimnazjalnych i wyższych w roku 2007. Analiza jest uporządkowana w sposób chronologiczny – kolejne jej fragmenty dotyczą kolejnych etapów losów absolwentów. A zatem na początku omówiono motywy, jakimi kierowali się respondenci przy wyborze szkoły, jak absolwenci oceniają szkołę ukończoną w roku 2007, jak często i dlaczego podejmowali dalszą naukę, jak wyglądały poszukiwania pierwszej pracy, a także jak kształtowały się ich losy zawodowe – jak wyglądała ich pierwsza praca, a jak można scharakteryzować pracę obecną. Uwzględniono również kwestie uczestnictwa absolwentów w kształceniu ustawicznym oraz wpływ kapitału społecznego na losy zawodowe. Większość analiz wykonanych została z punktu widzenia statusu respondentów na rynku pracy w momencie badania (w podziale na cztery grupy: pracujących, pracujących i uczących się, niepracujących i uczących się, niepracujących i nieuczących się). W analizie uwzględniono również rodzaj i kierunek ukończonej szkoły.

3.1. Motywy wyboru szkoły ukończonej w 2007

Jak wynika z licznych badań, rodzaj ukończonej szkoły silnie determinuje szanse młodych osób na rynku pracy [31]. Dlatego też warto się przyjrzeć, czym

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

kieruje się młodzież przy wyborze takiej, a nie innej szkoły (tab. 5). Dominujące motywy wyboru szkoły różnią się ze względu na rodzaj ukończonej szkoły:

- dla absolwentów **liceów ogólnokształcących** najważniejsza okazała się bliskość miejsca zamieszkania (ponad 63% odpowiedzi) i renoma szkoły (40,4% odpowiedzi),
- dla osób które uzyskały wykształcenie zawodowe zdecydowanie częściej podkreślały znaczenie możliwości uzyskania zatrudnienia. Ten motyw był szczególnie ważny dla osób wybierających uczelnie wyższą.

Motywy wyboru szkoły są zróżnicowane również ze względu na aktualną sytuację zawodową badanych osób (co wiąże się jednak również z typem ukończonej szkoły):

- osoby obecnie **pracujące i nieuczące się** najczęściej wskazywały, że o wyborze szkoły zadecydowała możliwość uzyskania zaplanowanego zawodu (46,7%). Kwestia bliskości miejsca zamieszkania została tu przesunięta na miejsce drugie (jedna trzecia wskazań),
- dla osób **łączyących obecnie pracę i naukę** najczęściej wskazywaną przyczyną wyboru szkoły była właśnie bliskość miejsca zamieszkania (87,9%). Pozostałe dwa szczególnie często wskazywane powody (w tej grupie) to: możliwość dobrego przygotowania do dalszych etapów nauki (74,9%) i wysoki poziom nauczania – dobra renoma szkoły (63,7%),
- dla osób, które obecnie **kontynuują naukę i nie pracują** (a więc w dużym stopniu absolwentów liceów), najważniejszym powodem

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynu Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

wyboru szkoły była możliwość dobrego przygotowania do dalszych etapów nauki (45,7%). Na drugim miejscu znalazł się poziom nauczania (31,00%), niewiele rzadziej wskazywano bliskość miejsca zamieszkania (28,60%),

- dla osób, które **obecnie ani nie pracują, ani się nie uczą**, charakterystyczne jest natomiast, że najczęściej – w porównaniu z innymi grupami respondentów – wskazywały one, iż przyczyną wyboru szkoły ukończonej w 2007 r. był przypadek (14,9%).

A zatem motywu wyboru szkoły są związane z dalszymi losami ucznia – to, czy dana osoba wybiera szkołę ze względu na zawód, jaki ona oferuje czy ze względu na przygotowanie do dalszego kształcenia przekłada się na rzeczywiste wybory absolwentów.

Tabela 5 Przyczyny wyboru szkoły ukończonej w 2007 r. (N=404, w%)

Co sprawiło, że wybrał/a Pan/i naukę w tej, a nie innej szkole?	
bliskość do miejsca zamieszkania	42,4
możliwość uzyskania zaplanowanego zawodu	31,0
możliwość dobrego przygotowania do dalszych etapów nauki	28,5
wysoki poziom nauczania, dobra renoma szkoły	21,4
porady rodziców	12,0
przypadek	10,0
znajomi, koledzy też tam się uczyli lub	9,8

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

planowali naukę w te	
wiedziałem/am, że w lepszej szkole mogę sobie nie poradzić	1,3
nie wiem, trudno powiedzieć	2,9

Źródło: opracowanie własne.

Prowadzone z respondentami wywiady pogłębione pozwoliły na identyfikację dodatkowych czynników, wpływających na wybory edukacyjne młodzieży, które nie ujawniły się w trakcie badania ilościowego. Są to sugestie i rady rodziców – mające charakter raczej miękkiego oddziaływania, niż zdecydowanego nacisku, a także pewien wpływ rówieśników, choć nie miał on decydującego znaczenia, lecz stanowił on pewien punkt odniesienia dla decyzji młodych ludzi. Drugi element to sugestie nauczycieli, którzy poprzez swoje oceny poziomu kompetencji uczniów i ich szans, wzmacniali mechanizmy selekcji występujące w systemie oświaty.

Warto jednak zaznaczyć, że przynajmniej w części przypadków młodzież podejmuje decyzje dotyczące wyboru szkoły w sposób przypadkowy. Wynika to przede wszystkim ze słabej orientacji młodzieży na rynku pracy, co z kolei jest efektem nieprzygotowania szkół (gimnazjów i ponadgimnazjalnych) do wypełniania zadań związanych z doradztwem zawodowym. Z drugiej strony część młodzieży nie ma pomysłu na swoje życie zawodowe – w takiej sytuacji decydowali się na wybór kształcenia ogólnego (na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej) lub na wybór takich kierunków studiów, który daje, w opinii respondentów, szerokie możliwości podejmowania zatrudnienia. Jednak

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

w praktyce okazywało się, że za takie kierunki uchodzą w opiniach badanych kierunki humanistyczne, po których trudno jest znaleźć pracę.

W tym kontekście bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na wybór szkoły lub uczelni wyższej okazuje się być doświadczenie pracy lub aktywności społecznej, co pomagało ukierunkować się absolwentom poprzez lepsze rozpoznanie własnych mocnych i słabych stron, ale również weryfikację, co ich interesuje i jaki charakter pracy im odpowiada. Brak takich doświadczeń powodował, że absolwenci potrafili co prawda wskazać na obszary, którymi są zainteresowani, lecz już nie byli w stanie jasno sprecyzować swoich oczekiwań co do edukacji, czy przyszłej pracy. W doświadczeniu szkolnym młodych osób zabrakło tzw. latarni – symbolicznych punktów, które określałyby ich drogę życiową. Niestety tego typu doświadczenie, co zostanie bardziej szczegółowo omówione w dalszej części raportu, jest udziałem tylko niewielkiej części młodzieży.

3.2. Ocena szkoły ukończonej w 2007 r.

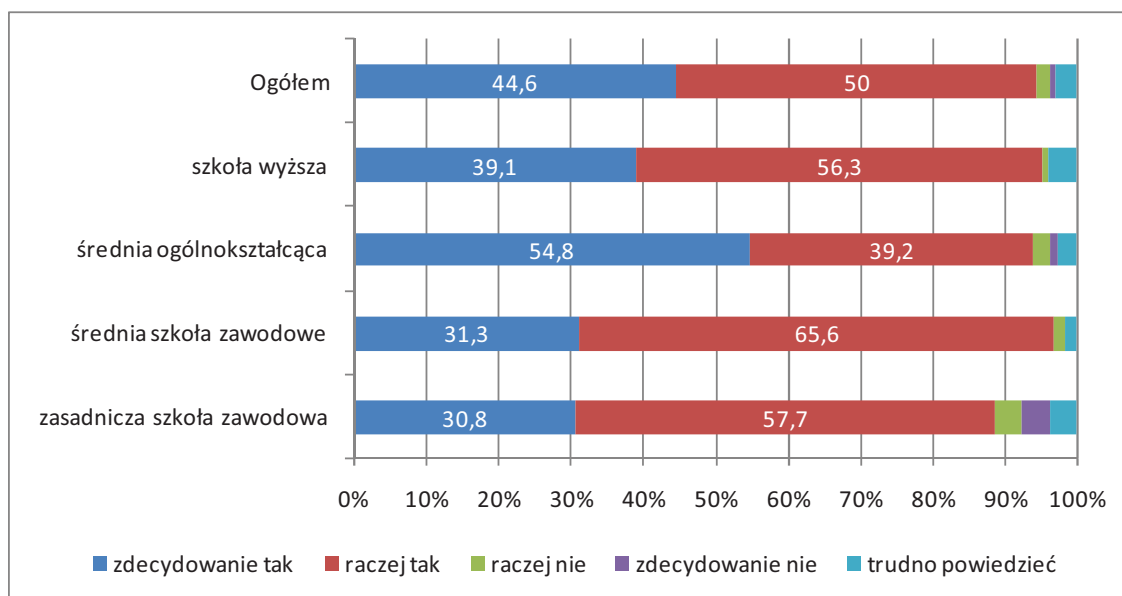
Zdecydowana większość absolwentów, bez względu na poziom i rodzaj ukończonej szkoły, bardzo pozytywnie ocenia swoje przygotowanie do funkcjonowania na rynku pracy. Na pytanie: *Czy ogólnie rzecz biorąc, szkoła, którą ukończył/a Pan/i w 2007 r. spełniła Pana/i oczekiwania?* odpowiedzi twierdzącej w sumie udzieliło aż 94,5% osób.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Ten ogólny, pozytywny poziom oceny podlega pewnym różnicowaniom, jeśli przyjrzymy się bardziej szczegółowo różnym rodzajom przygotowania zawodowego czy też absolwentom różnych typów szkół.

Wykres 3 Poziom zadowolenia absolwentów ze szkoły ukończonej w 2007 r. – według typu ukończonej szkoły (N=404; w %).

Absolwenci najlepiej oceniali swoje przygotowanie do poszukiwania pracy – trzy czwarte z nich stwierdziło, że szkoła, którą ukończyli w 2007 r. odpowiednio przygotowała ich do poszukiwania pracy. Ocena ta pozostaje bez istotnego związku z aktualnym statusem respondenta na rynku pracy oraz typem ukończonej szkoły. Jest to wynik zaskakujący, biorąc pod uwagę fakt, że w roku 2007 wszystkie szkoły ponadgimnazjalne (z wyłączeniem szkół specjalnych) oraz wyższe opuściło ponad 31 tys. absolwentów, a w tym samym roku w

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

urzędach pracy zarejestrowało się prawie 11 tys. osób, które w ciągu 12 miesięcy zakończyły edukację. Choć nie muszą to być te same osoby, to jednak porównanie tych dwóch wielkości wyraźnie wskazuje, że sytuacja absolwentów na rynku pracy jest trudna i duża część z nich może mieć problemy w funkcjonowaniu na rynku pracy.

Głębsza analiza potwierdza, że ta pozytywna samoocena jest zbyt optymistyczna. Większość absolwentów stwierdza, że faktycznie uczono ich pisać życiorysy zawodowe, nie wskazywali już jednak na umiejętność tworzenia listów motywacyjnych, czy własnego portfolio. Nie uczyli się też jak przygotować się do rozmowy kwalifikacyjnej czy też jak na takiej rozmowie się zachować. W efekcie tych właśnie umiejętności im brakowało, co potwierdzali pracownicy instytucji rynku pracy.

Absolwenci równie wysoko oceniają swoje przygotowanie teoretyczne(73,9% - tak) i nieco słabiej, choć nadal pozytywnie, przygotowanie praktyczne(61,2% - tak).

Ocena przygotowania teoretycznego i praktycznego pozostaje w istotnym związku z aktualną sytuacją absolwenta na rynku pracy. Zarówno przygotowanie teoretyczne jak i praktyczne najwyżej oceniają osoby pracujące i niekontynuujące nauki i osoby bierne zawodowo. Ankietowani kontynuujący naukę okazali się najbardziej krytyczni. Jest to zrozumiałe, jeśli przyjmiemy, że osoby te kontynuują naukę aby poprawić swoje szanse na rynku pracy. Co ciekawe, osoby pracujące i kontynuujący naukę oceniały swoje przygotowanie praktyczne niżej, niż niepracujący kontynuujący naukę, co może

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

być wynikiem możliwości praktycznej weryfikacji swoich umiejętności. Respondenci zapytani, jakich umiejętności im brakuje, wskazywali najczęściej na kwestie związane z praktyczną umiejętnością wykonywania zadań, praktyczną znajomością języków obcych czy też umiejętnością poruszania się po rynku pracy.

Z drugiej strony absolwenci przynajmniej część oferty szkół ponadgimnazjalnych i wyższych uznają za zbędną – dotyczy to tych przedmiotów, które okazały się dla nich nieprzydatne z punktu widzenia ich dalszej edukacji bądź pracy i te zajęcia, które ich zdaniem nie mają jakiegoś funkcjonalnego odniesienia do życia w ogóle. Można stwierdzić, że absolwenci wykazują bardzo pragmatyczne podejście do nauki i zakresu zdobywanej wiedzy. Wszystko to, co nie odnosiło się bezpośrednio do wyobrażonego (bądź rzeczywistego), przyszłego (bądź teraźniejszego) miejsca pracy traktowano, jako nieprzydatne. Takie pragmatyczne podejście absolwentów może budzić niepokój – oznacza to, że szkoła nie rozwija wiedzy ogólnej, lepszego rozumienia otaczającego świata oraz umiejętności funkcjonowania w społeczeństwie.

Wg przedstawicieli instytucji rynku pracy widoczna jest rozbieżność między samooceną ucznia, a oceną jego umiejętności przez pracodawcę. Pracodawcy zwracają uwagę przede wszystkim na słabość praktycznego przygotowania uczniów do wykonywania pracy. Potrzebują również pracownika, który będzie w stanie szybko nauczyć się nowych umiejętności, np. obsługi nowej maszyny. Tak rozumiana wiedza praktyczna jest zdecydowanie bardziej potrzebna i cenna z punktu widzenia potrzeb rynku pracy, a kształcenie

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

zawodowe realizowane, jako kształcenie szerokoprofilowe – lepiej dostosowane do zmieniającego się rynku pracy.

Również doświadczenie zawodowe oraz ukończenie dodatkowych kursów stanowią atut na rynku pracy. Dlatego też zadaniem szkół jest zapewnienie uczniom i studentom praktyki zawodowej, a także certyfikowanych uprawnień.

W trakcie wywiadów pojawiały się dodatkowe kwestie, które wpływają na jakość kształcenia, takie jak np. zapewnienie odpowiedniej adaptacyjności uczniów, konieczność kompleksowego podejścia do kształcenia zawodowego, kwestie kompetencji nauczycieli. Kwestie te wydają się ważne, jednak niniejsze badanie nie pozwala na weryfikację, w jakim stopniu są one rzeczywiście problemem.

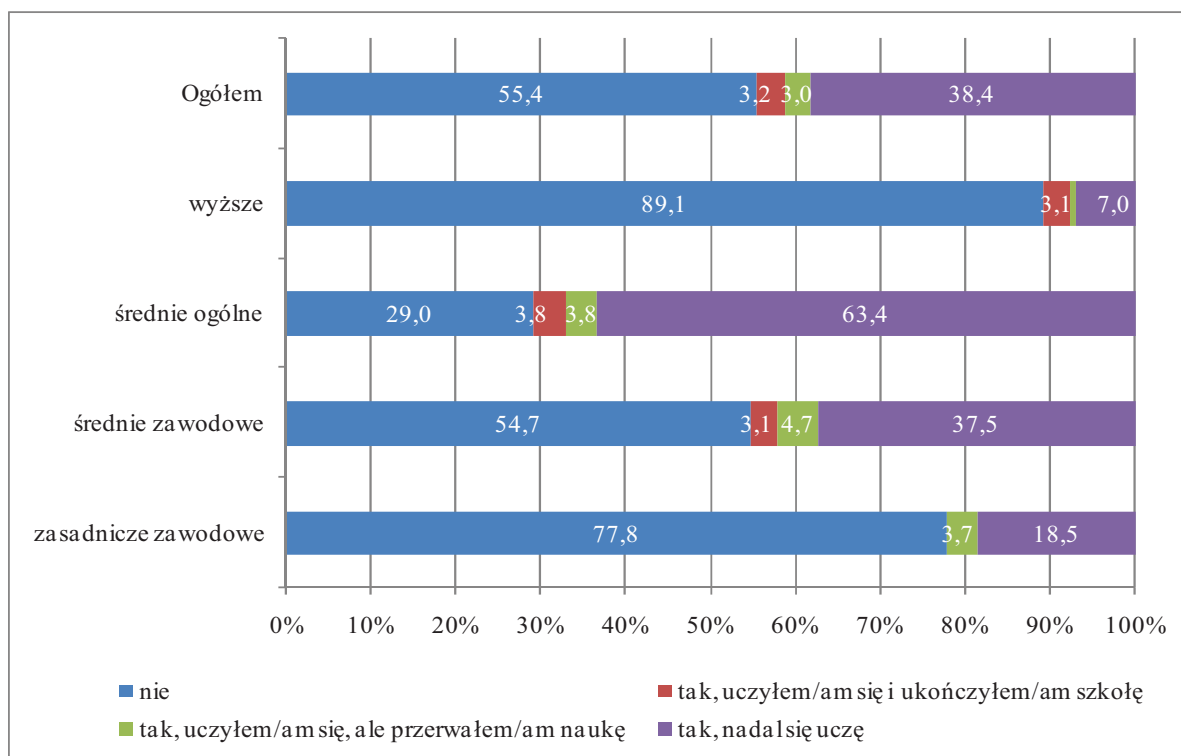
3.3. Dalsza nauka

Młodzież, po zakończeniu szkoły w roku 2007 stawiała przed wyborem dalszej drogi rozwoju. Duża część wybrała dalszą naukę. Przy czym, co jest zrozumiałe, takich wyborów dokonywali najczęściej absolwenci liceów ogólnokształcących, spośród których dalszą naukę podjęło 71%, oraz absolwenci szkół średnich technicznych, spośród których na dalszą naukę decyduje się 45%.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 4 Kontynuacja nauki po ukończeniu szkoły w roku 2007 (N=404, w %)

Źródło: opracowanie własne.

Osoby, które w roku 2007 zakończyły szkoły średnie, jeśli decydowały się na dalsze kształcenie, to zdecydowanie najczęściej wybierały studia wyższe. Osoby, które kontynuowały naukę, oceniały gorzej swoje przygotowanie zarówno teoretyczne jak i praktyczne. Zatem chęć uzyskania dodatkowych kwalifikacji była jednym z motywów podejmowania dalszej nauki.

Niemal połowa (47,4%) ankietowanych kontynuowała naukę poza miejscem zamieszkania, ale na terenie tego samego województwa. Pozostali

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

wybierali na ogół szkoły w miejscu zamieszkania lub poza granicami województwa, (ale w kraju). Absolwenci w woj. podlaskim przedstawiają się, jako ponadprzeciętnie skłonni do podejmowania nauki poza miejscem zamieszkania. Może być to związane z ograniczaniem się oferty edukacyjnej regionu do największych ośrodków miejskich, a może z poszukiwaniem lepszej oferty edukacyjnej, jaką oferują nieodległe aglomeracje miejskie, takie jak Warszawa czy Lublin.

3.4. Poszukiwanie pierwszej pracy.

Wyraźna większość respondentów po zakończeniu szkoły rozpoczęła poszukiwanie pracy (por. wykres 5). Tylko niewiele ponad 11% absolwentów pracowało już przed zakończeniem szkoły i kontynuowało tą pracę po zakończeniu nauki.

Podejmowanie pracy w trakcie nauki było wyraźnie częstsze wśród studentów – takiej odpowiedzi udzieliło ponad 30% spośród nich. Kolejne niemal 8% absolwentów studiów miało pracę zapewnioną. W przypadku innych typów szkół tego typu przypadki były marginalne.

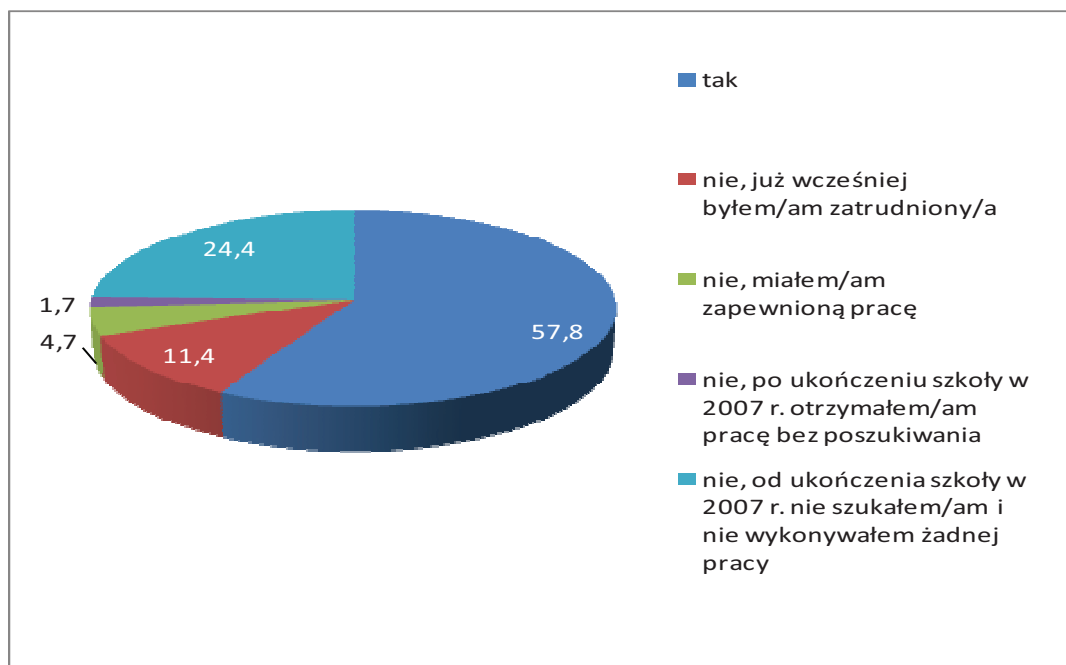
Niepokojąco wysoki jest odsetek osób, które nie podejmowały próby poszukiwania pracy po zakończeniu nauki (prawie jedna czwarta respondentów). Przy czym dwie trzecie tej grupy stanowią absolwenci liceów ogólnokształcących oraz średnich szkół zawodowych – co można wiązać z ich

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

dalszą nauką - wśród osób, które uczyły się i nie pracowały w momencie badania, 83,0% po ukończeniu szkoły nie poszukiwało i nie wykonywało żadnej pracy (choć biorąc pod uwagę przyszłe szanse na rynku pracy powinno niepokoić, że osoby te, studiując, nie poszukują pracy). Jednak aż jedna piąta absolwentów szkół zasadniczych zawodowych również nie wykazała żadnej aktywności w zakresie poszukiwania pracy – osobom tym może grozić trwałe wykluczenie z rynku pracy.

Wykres 5 Poszukiwanie pracy po zakończeniu nauki (n=404, w%)

Źródło: opracowanie własne.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Tabela 6 Poszukiwanie pracy po zakończeniu nauki (n=404, w%)

	zasadnicze zawodowe	średnie zawodowe	średnie ogólne	wyższe	Ogółem
tak	69,2	60,9	57,0	55,0	57,8
nie, już wcześniej byłem/am zatrudniony/a i po ukończeniu szkoły kontynuowałem pracę	3,8	1,6	2,7	30,2	11,4
nie, miałem/am zapewnioną pracę, którą rozpocząłem/am w momencie zakończenia szkoły	3,8	4,7	2,7	7,8	4,7
nie, po ukończeniu szkoły w 2007 r. otrzymałem/am pracę bez poszukiwań	3,8	1,6	2,2	0,8	1,7
nie, od ukończenia szkoły w 2007 r. nie szukałem/am i nie wykonywałem żadnej pracy	19,2	31,3	35,5	6,2	24,4

Źródło: opracowanie własne.

Większość spośród osób, które obecnie nie uczą się i nie pracują, po zakończeniu nauki w 2007 r. poszukiwała pracy (70,8%), zaś pozostali na ogół dotychczas nie szukali i nie wykonywali żadnej pracy (22,9%). 14,5% absolwentów, którzy po zakończeniu nauki w 2007 r. poszukiwali pracy, obecnie jest bezrobotnych lub biernych zawodowo.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Znalezienie pracy przed ukończeniem szkoły może przeciwdziałać przyszłej bierności zawodowej, ale, co należy odnotować, także kontynuacji nauki.

Okazuje się, że nie tylko fakt poszukiwania pracy ma związek z obecną sytuacją na rynku pracy, ale również moment jego rozpoczęcia. Absolwenci rocznika 2007 rozpoczynali poszukiwania pracy najczęściej bezpośrednio po ukończeniu szkoły, zaś co szósty – w okresie od 1 do 3 miesięcy po zakończeniu nauki. Do rzadkości należały natomiast przypadki rozpoczynania poszukiwań jeszcze w trakcie nauki. Opóźnienia tego momentu sprzyja obecnemu bezrobociu i bierności zawodowej.

Respondenci wykorzystywali różne strategie poszukiwania pracy. Jedną z nich była rejestracja w Powiatowym Urzędzie Pracy, czemu poświęcono więcej uwagi w badaniu. Dwie trzecie respondentów poszukujących pracy po ukończeniu szkoły w 2007 r. było zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Ci, którzy się zarejestrowali rzadziej obecnie wykonują pracę zawodową (78,5%), niż ci, którzy kroku takiego nie podjęli (80,1%). Absolwenci poszczególnych typów szkół rejestrowali się w PUP z identyczną częstotliwością. Nie dotyczy to absolwentów średnich szkół zawodowych, którzy do PUP zgłaszali się relatywnie rzadko.

Dwie trzecie respondentów, którzy zarejestrowali się w PUP przyznało, że zrobiło to z nadzieją skorzystania ze stażu. Dodatkowo 57,7% miało nadzieję, że PUP pomoże im w znalezieniu pracy, zaś 37,9% chciało skorzystać z oferowanych szkoleń. Kwestia uzyskania ubezpieczenia zdrowotnego

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

wskazywana była również często (56,9%), jednak nie stanowi na tym tle motywacji pierwszoplanowej.

W wywiadach indywidualnych działania PUP były ocenione różnorodnie. Jedna respondentka dzięki PUP znalazła zatrudnienie, podczas gdy inna bardzo źle ocenia działalność tej instytucji, przyznając, że jest zarejestrowana tylko ze względu na ubezpieczenie.

Tabela 7 Rejestracja w PUP (N=244, w %)

Czy w okresie, kiedy poszukiwał/a Pan/i pracy, był/a Pan/i zarejestrowany/a w Powiatowym Urzędzie Pracy?	Praca	Praca + nauka	Nauka	Bezrobocie lub bierność	Ogółem
tak	53,2	25,3	6,5	14,9	100,0
nie	71,3	8,8	6,3	13,8	100,0
Ogółem	59,4	19,7	6,4	14,5	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Problemem okazuje się sposób adresowania wsparcia przez instytucje rynku pracy – koncentrują się one w swoich działaniach na wspieraniu osób najbardziej aktywnych, pomijając osoby bierne, które mają trudności

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

w funkcjonowaniu na rynku pracy. Prowadzi to do tzw. efektu *creamingu* czyli adresowania wsparcia do osób, którym najłatwiej pomóc, co w dalszej kolejności prowadzi do mechanizmu jałowej straty – wsparcie udzielane jest osobom, które i tak by sobie poradziły na rynku pracy.

Ci, którzy nie zdecydowali się na rejestrację w PUP, wskazywali na następujące przyczyny: brak przekonania o tym, że PUP pomoże w znalezieniu odpowiedniej pracy; wiara w to, że samemu szybko znajdzie się pracę; brak wiary w to, że PUP pomoże w znalezieniu jakiegokolwiek pracy. Znaczące jest, że 8,8% respondentów przyznało, iż zrezygnowało z rejestracji w PUP, gdyż byłoby to dla nich poniżające doświadczenie.

Jednak w praktyce najczęściej wykorzystywanym sposobem poszukiwania pracy był kanał „rodzina i znajomi”, z którego korzystały aż dwie trzecie respondentów. Był to jedyny sposób poszukiwania pracy wskazany przez ponad połowę badanych. Następne w kolejności były: lektura ogłoszeń w gazetach, lektura ogłoszeń w portalach internetowych poświęconych pracy, zapoznawanie się z ogłoszeniami dostępnymi w Powiatowym Urzędzie Pracy, szukanie ogłoszeń „na mieście” – na słupach, płotach, w ulotkach oraz bezpośrednie wizyty u potencjalnych pracodawców i pozostawianie tam swoich dokumentów (CV itd.).

W przypadku 80,8% respondentów ówczesne poszukiwania zakończyły się sukcesem w postaci zdobycia zatrudnienia. Przeciętny czas poszukiwania pracy wynosił 3,19 miesiąca (średnia arytmetyczna).

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 6 Skuteczne sposoby poszukiwania pracy (N=200; w %)

Najczęściej stosowany sposób poszukiwania pracy przez absolwentów rocznika 2007 r. („poprzez rodzinę i znajomych”) okazał się sposobem połowicznie skutecznym. Znacznie bardziej efektywne okazały się agencje pośrednictwa pracy (niemal tyle samo osób deklarowało korzystanie z tej formy poszukiwania pracy oraz znalezienie przy jej pomocy pracy). Niezbyt skuteczne są natomiast bezpośrednie wizyty u pracodawców i pozostawianie tam swoich dokumentów aplikacyjnych czy lektura ogłoszeń w gazetach, lektura ogłoszeń w portalach internetowych poświęconych pracy oraz lektura ogłoszeń „na mieście”. Uderza niska skuteczność działań Powiatowych Urzędów Pracy.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Niektórzy respondenci stwierdzali, że jeśli nie uda się im znaleźć zatrudnienia adekwatnego do uzyskanego wykształcenia, to zdecydują się na pracę poniżej własnych kwalifikacji bądź na zatrudnienie w zupełnie innym obszarze zawodowym. Pracownicy instytucji rynku pracy potwierdzają tę obserwację, jednak wskazują, że gotowość do zatrudnienia poniżej kwalifikacji uzależniona jest od poziomu wykształcenia- absolwenci szkół średnich częściej są zainteresowani przekwalifikowaniem.

Poszukiwanie pracy jest oceniane przez absolwentów jako trudne – tak oceniło je ponad połowa badanych (52,9%). Tylko 3,7% (pięciu ankietowanych) uznało, że w ich przypadku znalezienie pracy było bardzo łatwe.

Znalezienie pracy było szczególnie trudne dla absolwentów zasadniczych szkół zawodowych. Pracę ze względną łatwością znajdowali absolwenci szkół wyższych. Możliwe jednak, że sukces w zdobyciu pracy zawdzięczają nie samym studiom, lecz własnej zapobiegliwości (np. praca w trakcie studiów). Jednak należy zauważyć, że grupa absolwentów uczelni wyższych nie jest jednorodna. Prawie 18% studentów stwierdza, że było im bardzo trudno znaleźć pracę – jest to odsetek wyraźnie wyższy niż dla absolwentów ogółem. Może to wskazywać, że już w tej chwili jest grupa absolwentów studiów wyższych, którym szczególnie trudno znaleźć pracę. Trudności ze znalezieniem pracy częściej wskazywali absolwenci kierunków pedagogicznych oraz administracji publicznej, natomiast rzadziej ekonomiści.

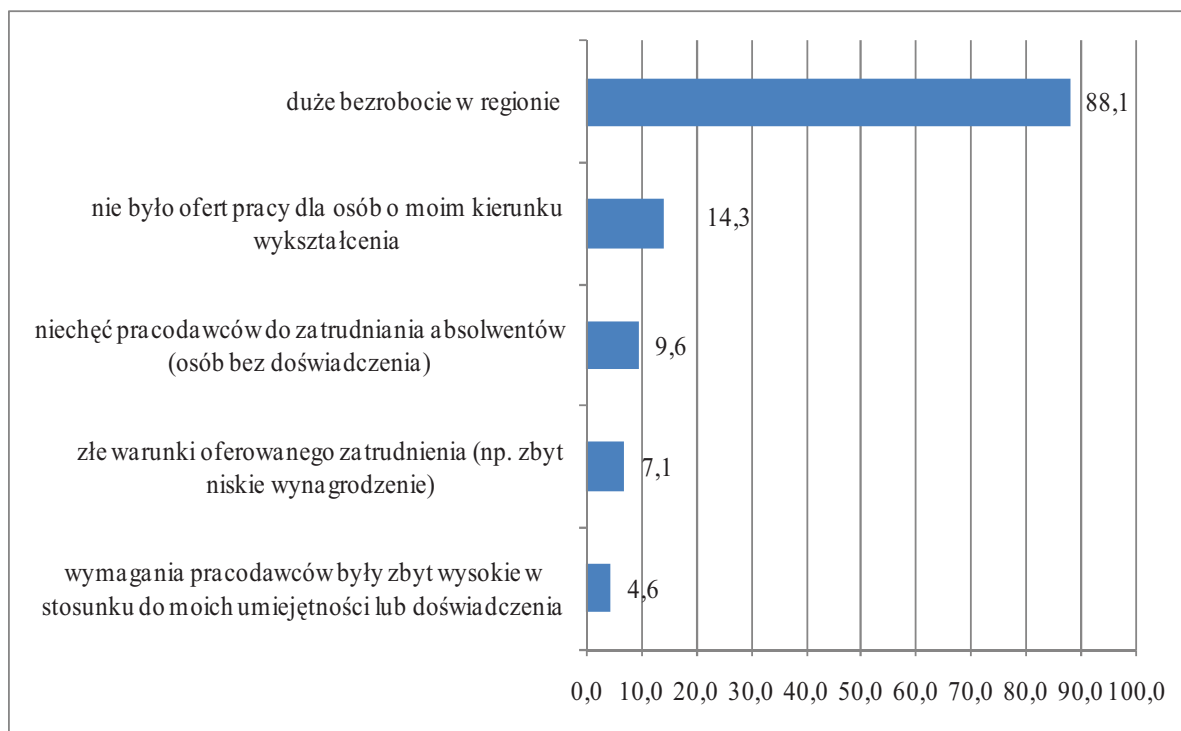
Co było przyczyną trudności w znalezieniu pracy przez absolwentów? Ponad 88% z nich wskazało na trudną sytuację na rynku pracy. Oznacza to, że

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

zdecydowana większość absolwentów dostrzega źródło swoich problemów w obiektywnej sytuacji na rynku pracy, a nie np. w poziomie swoich kompetencji zawodowych. Taka ocena ma, przynajmniej częściowo, swoje uzasadnienie w danych statystycznych – województwo podlaskie charakteryzuje się faktycznie mniejszą liczbą nowych miejsc pracy niż ma to miejsce w innych regionach pracy. Zdecydowanie mniej liczna grupa osób wskazuje na kwestie związane z niedopasowaniem ich umiejętności lub doświadczenia do potrzeb rynku pracy – czyli brak odpowiednich ofert pracy, niechęć pracodawców do zatrudniania osób bez doświadczenia zawodowego czy wreszcie zbyt wysokie wymagania pracodawców.

Wykres 7 Powody trudności w znalezieniu pierwszej pracy (N=110 w%)

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

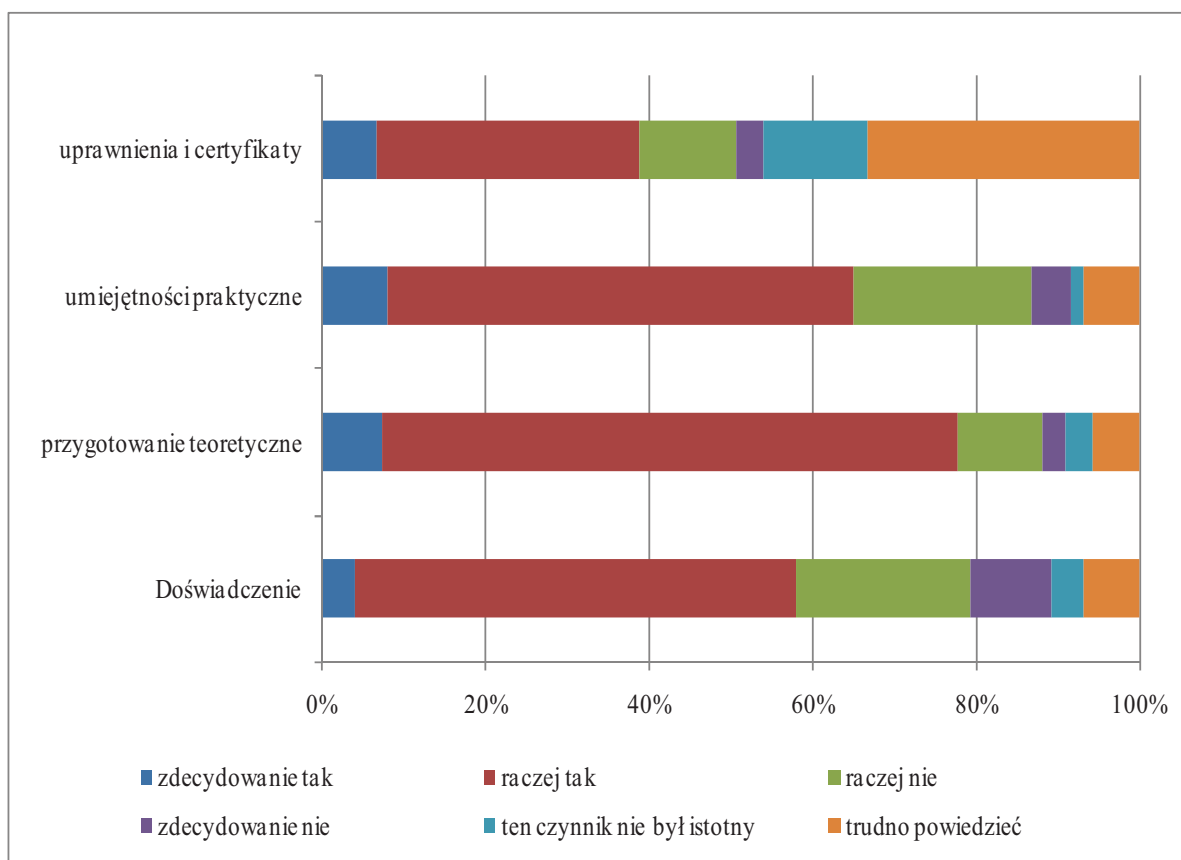
Absolwenci zapytani, jaki jest stosunek pracodawców do absolwentów, częściej odpowiadają, że nastawienie to jest gorsze niż w przypadku innych kandydatów do pracy. Przy czym taką opinię częściej formułowały osoby niepracujące – uczące się oraz zwłaszcza bezrobotne i bierne zawodowo, a więc takie, które nie miały okazji do konfrontacji swoich opinii z rzeczywistymi postawami pracodawców. Natomiast osoby łączące pracę i naukę były bardziej skłonne uważać, że pracodawcy traktują absolwentów lepiej niż innych kandydatów do pracy (42,2%). I ta opinia może odzwierciedlać rzeczywistość – osoby te mogą być postrzegane przez pracodawców jako ambitne i pracowite, miały również okazję poznać rzeczywiste postawy pracodawców. Należy również zaznaczyć, że absolwenci, pomimo pewnych deficytów, mogą być lepiej postrzegani przez pracodawców niż inni kandydaci do pracy. Pracodawcy mogą zakładać, że będą wydajniej pracować, ponadto posiadają mimo wszystko bardziej aktualną wiedzę, znają języki i potrafią sprawnie obsługiwać komputer. Dodatkowo pracodawcy kierują się przede wszystkim kalkulacją zysków i kosztów – a młodsi pracownicy są zazwyczaj tańsi od starszych – szczególnie jeśli ich praca jest dofinansowana np. w ramach stażu [31].

Powyższe tezy potwierdzają opinie absolwentów, którzy mieli okazję zetknąć się z rynkiem pracy, na temat ich adekwatności ich przygotowania do potrzeb pracodawców.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 8 Czy kwalifikacje absolwentów w chwili poszukiwania pierwszej pracy odpowiadały oczekiwaniom pracodawców (n=261, w %)

Źródło: opracowanie własne.

Czynnikami najgorzej ocenianymi przez absolwentów okazało się posiadanie certyfikatów i uprawnień zawodowych. Z drugiej strony prawie dla jednej trzeciej z nich odpowiedź na to pytanie przysporzyła trudności.

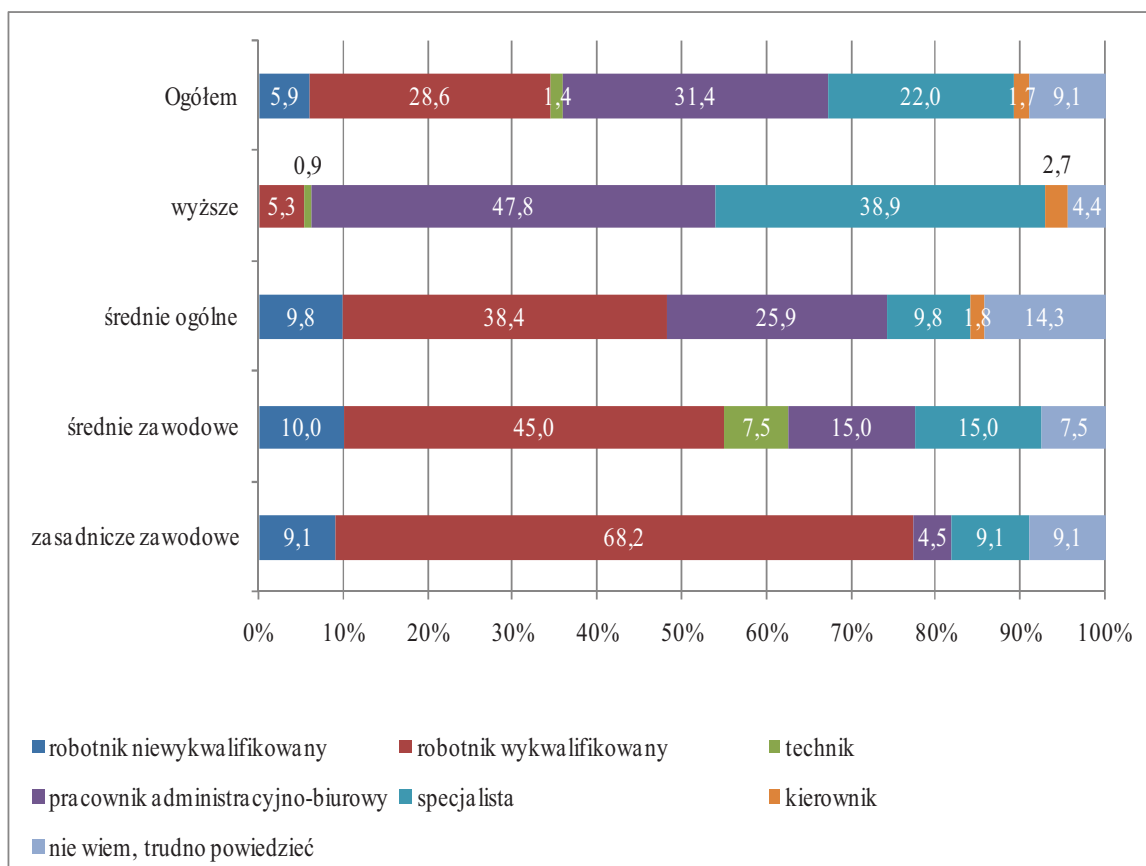
PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
 I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

3.5. Pierwsza praca

Absolwenci rocznika 2007 byli zatrudnieni najczęściej na stanowisku pracownika administracyjno-biuroowego (31,3%), robotnika wykwalifikowanego (28,7%) oraz specjalisty (21,9%). Rodzaj wykonywanej pracy był skorelowany z poziomem uzyskanego wykształcenia

Wykres 9 Stanowiska pracy absolwentów w pierwszej pracy (N=291w %).

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

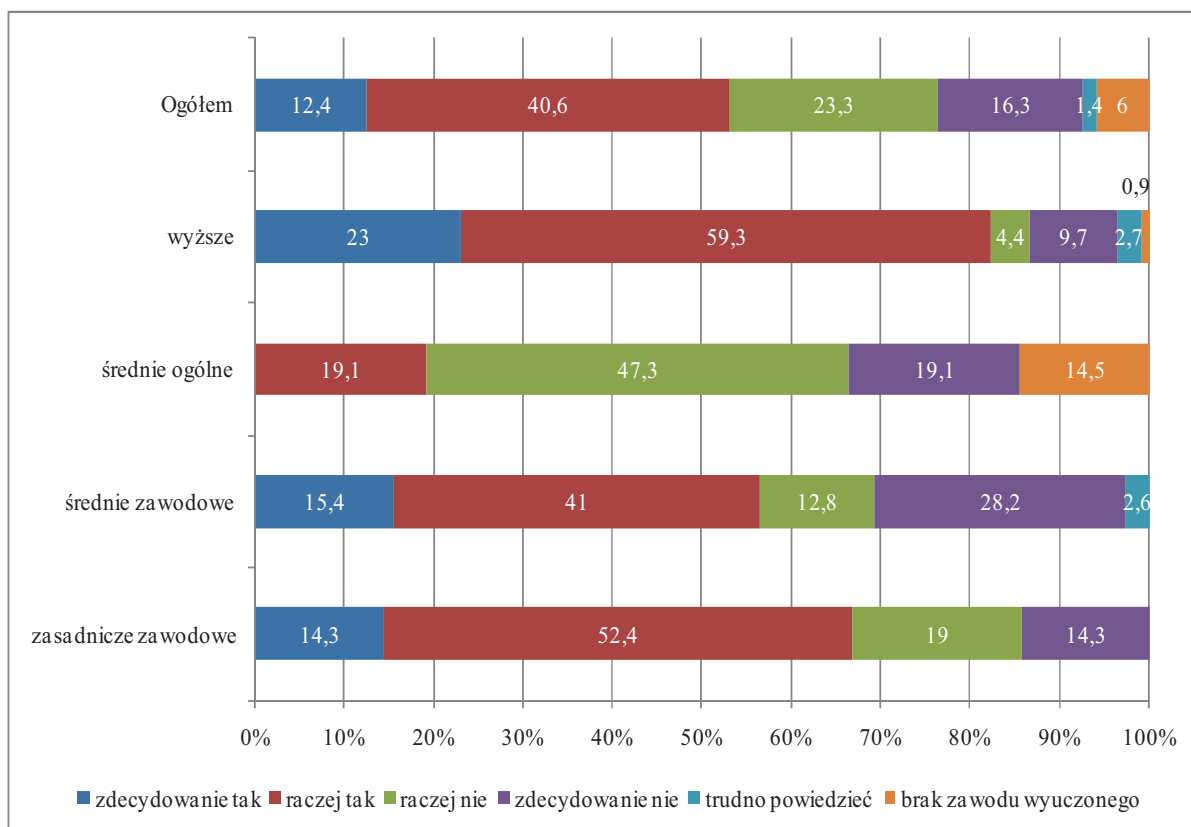
Osoby z wykształceniem zawodowym najczęściej w swojej pierwszej pracy były zatrudnione na stanowiskach robotniczych. Nieco częściej w charakterze robotnika niewykwalifikowanego pracowali absolwenci techników i liceów profilowanych, co może wskazywać na zatrudnienie poniżej kwalifikacji. Absolwenci szkół wyższych znajdowali na ogół zatrudnienie jako specjaliści (dwie piąte) i jako pracownicy administracyjno-biurowi (połowa).

Połowa respondentów (52,9%) zadeklarowała, że pierwsza praca jaką wykonywali była zgodna z ich zawodem wyuczonym. Odpowiedzi przeczących udzieliło aż 39,5% ankietowanych. Najczęściej tego typu odpowiedź udzielały osoby, które w momencie badania łączyły naukę z pracą lub uczyły się – a zatem w ich przypadku możemy mieć do czynienia z pracą dorywczą. Jednak aż co trzeci absolwent zasadniczej szkoły zawodowej oraz dwie piąte absolwentów średnich szkół zawodowych podjęło pierwszą pracę niezgodnie z wyuczonym zawodem. Wskazuje to na występowanie poważnych niedopasowań podażowej i popytowej strony regionalnego rynku pracy. Także absolwenci studiów wyższych podejmowali często pracę poza wyuczonym zawodem.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 10 Zgodność pierwszej pracy z zawodem wyuczonym absolwentów rocznika 2007 – według typu ukończonej szkoły (N=291, w %)

Źródło: opracowanie własne.

Absolwenci najczęściej znajdowali pierwszą pracę w usługach. Najbardziej popularne branże to: sekcja G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 29,6%), sekcja S (pozostała działalność usługowa – 13,1%) oraz sekcja O (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne – 16,7%).

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Absolwenci podejmując pierwszą pracę, nie mieli dużego wyboru. Najczęstszym powodem podjęcia takiej, a nie innej pierwszej pracy było to, iż była jedyną ofertą pracy jaką dany absolwent otrzymał. Również relatywnie duża część absolwentów zdecydowała się na pierwszą ofertę, jaką otrzymała. Takich odpowiedzi udzielały wyraźnie częściej osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz ogólnym. wskazywać to może, że rynek pracy dla tych osób jest bardzo wąski i liczba ofert pracy jest niewielka.

Wykres 11 Powody podjęcia pierwszej pracy (N=291, w %)

Źródło: opracowanie własne.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Jednak jako pozytywne należy ocenić fakt, że relatywnie częściej respondenci wskazywali, iż ich pierwsza praca była ciekawa i odpowiadała ich zainteresowaniom lub też była zgodna z ich kierunkiem wykształcenia. Tego typu powody wskazywały osoby z wykształceniem wyższym oraz średnim zawodowym. Możliwe, że osoby te poszukiwały pracy w sposób bardziej ukierunkowany, a może po prostu faktyczna liczba dostępnych ofert była na tyle liczna, że mogły wybrać najbardziej adekwatną z nich. Niemniej odpowiedź na to pytanie, wskazuje, że w przypadku tych osób są wyraźnie większe szanse na optymalne dopasowanie pracy do możliwości i umiejętności pracownika, co zwiększa jego produktywność, a także trwałość podjętej pracy.

3.6. Aktualna sytuacja zawodowa i plany na przyszłość

W momencie przeprowadzania prezentowanego badania (trzeci kwartał 2009 r.) 64,3% absolwentów z roku 2007 posiadało pracę, przy czym 12,7% łączyło pracę i naukę. Co czwarty respondent (24,1%) uczył się nie pracując, zaś 11,6% badanych ani nie pracowało, ani się nie uczyło. Poziom wykształcenia absolwentów pozostaje w istotnym związku z ich statusem na rynku pracy w momencie badania. Najwyższy odsetek osób pracujących jest wśród absolwentów, którzy ukończyli szkołę wyższą, a w dalszej kolejności zasadniczą zawodową. Odsetek pracujących absolwentów z wykształceniem średnim jest niższy niż średnia dla próby ogółem.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wybór wykształcenia średniego zawodowego, z punktu widzenia szans na rynku pracy, nie ma innej przewagi nad wykształceniem zasadniczym poza możliwością kontynuacji nauki. Można jednak przypuszczać, że w dłuższym okresie, po zakończeniu nauki, osoby z tym wykształceniem, wejdą na rynek pracy i zdecydowana większość z nich będzie pracować. W efekcie poziom zatrudnienia absolwentów tego typu szkół może być wyraźnie wyższy, niż absolwentów zasadniczych szkół zawodowych.

Tabela 8 Aktywność zawodowa ze względu na poziom wykształcenia (N=404, w %).

Wyszczególnienie	Praca	Praca + nauka	Nauka	Bezrobocie lub bierność	Razem (w %)
zasadnicze zawodowe	65,4	7,7	7,7	19,2	100,0
średnie zawodowe	46,0	6,3	28,6	19,0	100,0
średnie ogólne	28,0	24,2	39,2	8,6	100,0
wyższe	86,0	0,0	3,1	10,9	100,0
Ogółem	51,7	12,6	24,0	11,6	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Oprócz sytuacji na rynku pracy, ważnym wskaźnikiem sytuacji na rynku pracy jest poziom osiąganych dochodów, który może być traktowany jako miara produktywności pracownika. Poziom dochodów jest silnie związany z sytuacją na rynku pracy: dochody netto per capita w gospodarstwach domowych osób pracujących wynoszą zazwyczaj od 501 do 1500 PLN. Osoby bezrobotne

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

i bierne zawodowo częściej przyznawały się do uzyskiwania niższych dochodów. Osoby bierne zawodowo, bezrobotne i uczące się (niepracujące) wyraźnie częściej odmawiały podania wysokości uzyskiwanych dochodów.

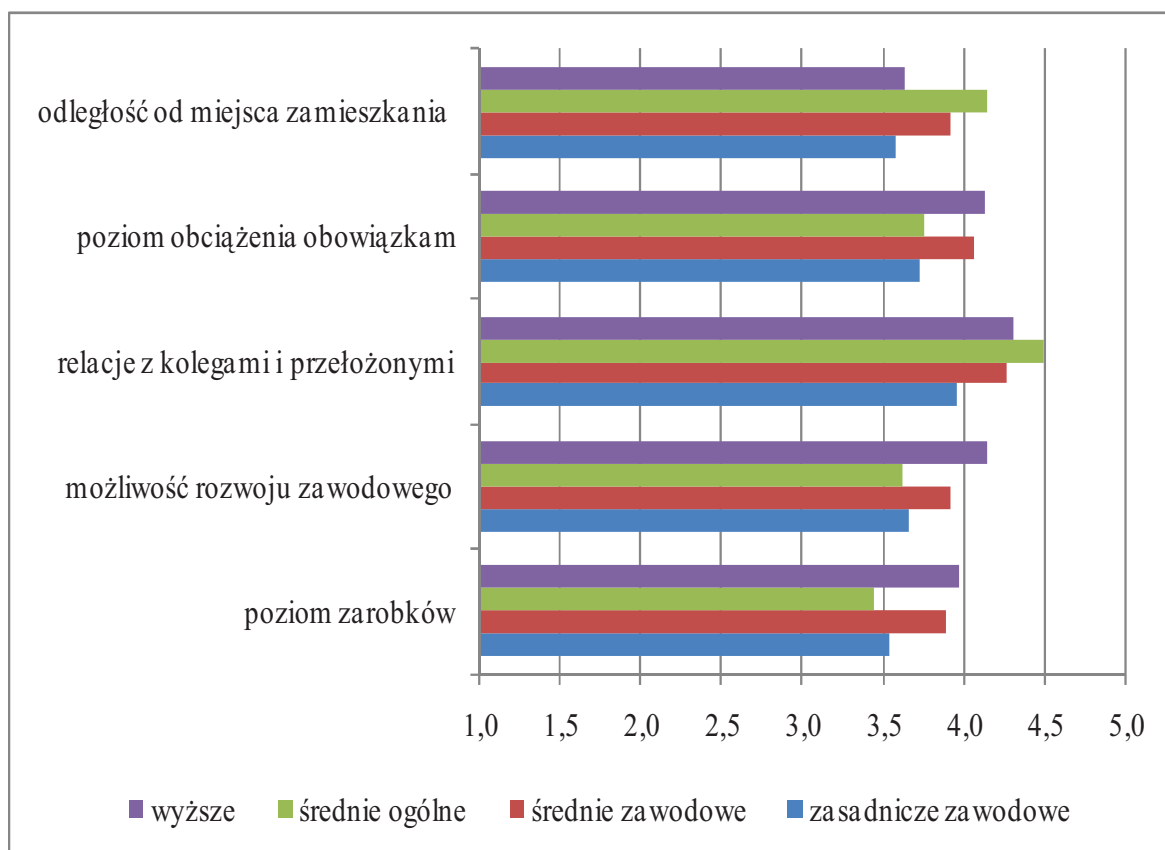
Absolwenci szkół wyższych uzyskują wyraźnie wyższe dochody „na głowę” w gospodarstwie domowym w porównaniu z tymi, którzy uzyskali niższe wykształcenie. W najbardziej niekorzystnej sytuacji są absolwenci średnich szkół zawodowych. Są to informacje zbieżne z danymi uzyskiwanymi dla całego kraju. Analizy pogłębione potwierdzają również związek wielkości uzyskiwanych dochodów z hierarchią stanowisk pracowniczych. Robotnicy (niewykwalifikowani i wykwalifikowania) uzyskują w większości dochody na głowę w gospodarstwie domowym nie przekraczające 1000 PLN. Tymczasem większość specjalistów i kierowników uzyskuje dochody per capita powyżej tej sumy.

Poziom wykształcenia wpływa również na poziom satysfakcji z pracy. We niema. wszystkich obszarach osoby z wykształceniem wyższym wykształceniem lepiej oceniają swoją pracę niż osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 12 Poziom satysfakcji z pracy mierzony na skali od 1 do 5

Źródło: opracowanie własne.

Absolwenci charakteryzują się niską mobilnością zawodową i przestrzenną. Większość z nich nie zamierza w ciągu najbliższych dwóch lat zmieniać zawodu. Pozostali byli przeważnie niezdecydowani. Zawód planuje zmienić tylko 8,1%. Jedyną grupą zawodową, która w większości planuje zmienić zawód to grupa osób zatrudnionych w charakterze robotnika niewykwalifikowanego. Analizy pogłębione wykazały jedynie, że najbardziej

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

przywiązane do swojego fachu są osoby z wykształceniem wyższym i osoby z wykształceniem średnim zawodowym – czyli te, które najlepiej oceniają zgodność pracy z wykształceniem oraz częściej wskazują, że powodem wyboru konkretnej pracy była atrakcyjność tej pracy. Potwierdza to raz jeszcze, że w przypadku tych osób występuje lepsze dopasowanie pracowników i miejsc pracy.

Zdecydowana większość (aż 90,7%) nie zamierza w najbliższych dwóch latach wyprowadzać się do innej miejscowości. Ci, którzy mają takie plany ograniczają się do migracji wewnątrz wojewódzkich (3,8%), jednak 3,2% planuje wyjechać za granicę.

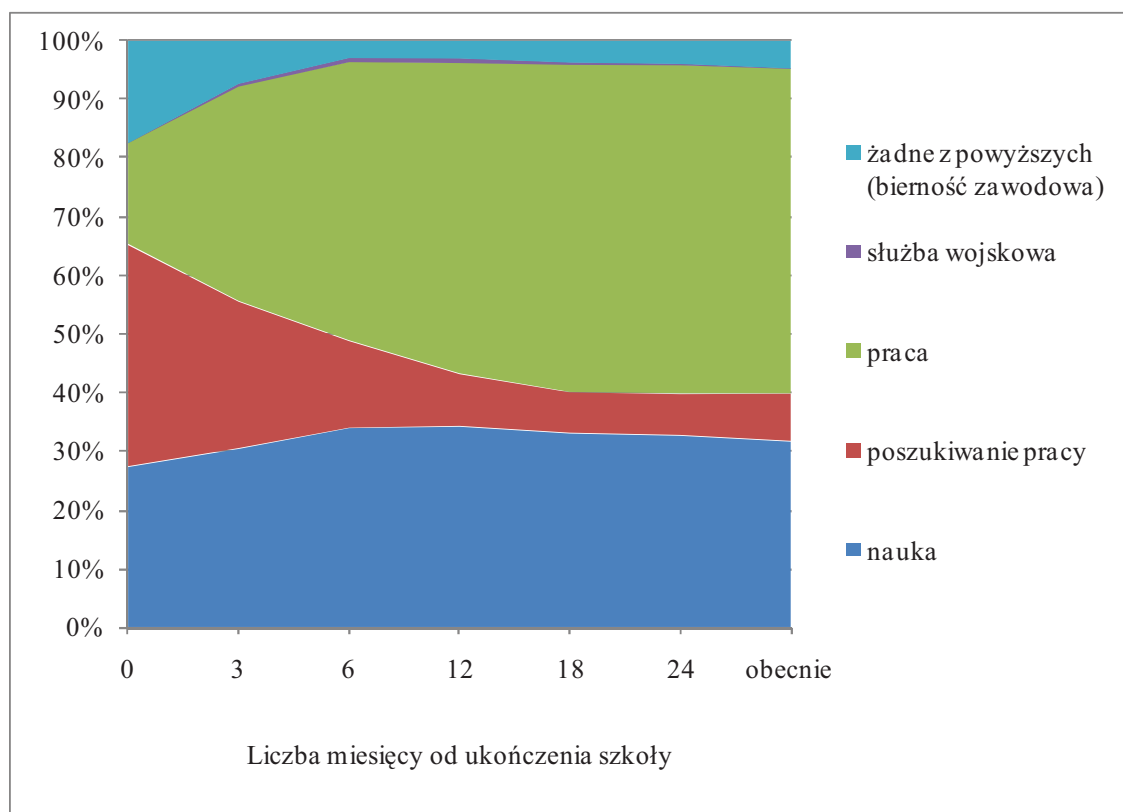
3.7. Ścieżki zawodowe absolwentów

Sytuacja zawodowa absolwentów ulegała zmianom w ciągu dwóch lat od momentu zakończenia szkoły. Okres najbardziej dynamicznych zmian to pierwsze sześć miesięcy od zakończenia nauki. Stabilizacja struktury następuje około 18 miesięcy od zakończenia nauki. Należy jednak zakładać, że w przyszłości struktura ta będzie się zmieniać – wraz z kończeniem nauki przez osoby obecnie studiujące.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 13 Ścieżki zawodowe absolwentów rocznika 2007 (N=404; w %)

Źródło: opracowanie własne.

3.8. Różnicowanie sytuacji na rynku pracy ze względu na zawód wyuczony

W odniesieniu do zdecydowanej większości badanych zagadnień, nie można zaobserwować istotnych różnicowań ze względu na wyuczony zawód. Może się to wiązać z niewielką liczebnością próby. Różnicowania, które zaobserwowano, dotyczą przede wszystkim absolwentów szkół wyższych, gdzie

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

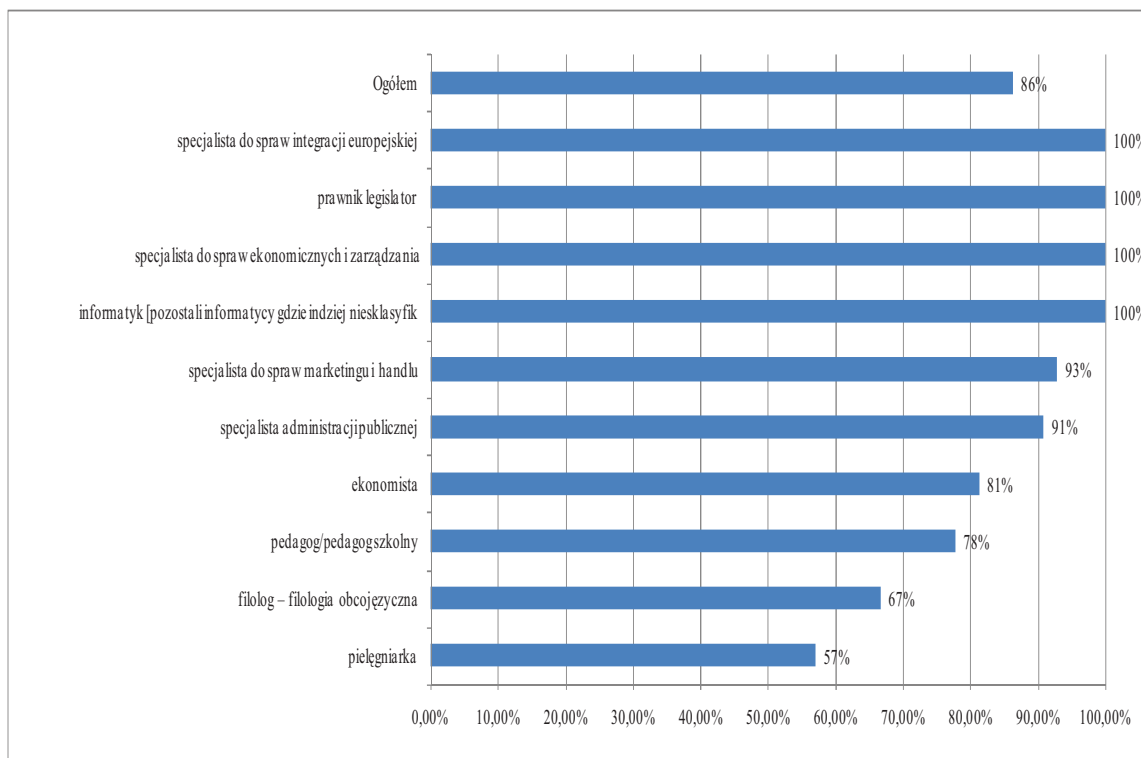
PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

odsetek osób pracujących był wyraźnie wyższy niż w przypadku pozostałych respondentów.

W przypadku absolwentów szkół wyższych można zaobserwować zróżnicowanie sytuacji na rynku pracy w okresie 2 lat od zakończenia nauki w zależności od ukończonego kierunku studiów. Absolwenci pewnych kierunków studiów są poszukiwani na rynku, podczas gdy ukończenie innych nie dość często zapewnia zatrudnienie.

Wykres 14 Zatrudnienie absolwentów szkół wyższych według kierunków studiów (N=102, w %)

Źródło: opracowanie własne.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Najczęściej znajdowali zatrudnienie absolwenci kierunków prawniczych i administracyjnych oraz informatycy. Zatrudnienie po kierunkach ekonomicznych jest mniej oczywiste – specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania oraz wykształceni w zakresie marketingu znajdowali pracę częściej niż ekonomiści, być może więc w przypadku tej grupy kierunków szczególnie istotna jest specjalizacja i/lub orientacja na nauki stosowane.

Najrzadziej znajdowali pracę absolwenci kierunków humanistycznych (pedagogzy i filolodzy), ale także pielęgniarzy. Czas poszukiwania pierwszej pracy, liczony w miesiącach, jest zbliżony, niezależnie od ukończonego kierunku studiów (długość okresu poszukiwania pracy mierzono tylko w przypadku osób, które nie rozpoczęły jej w trakcie nauki).

Ogólnie rzecz biorąc, nie można stwierdzić, by wybór danego zawodu lub kierunku studiów wiązał się z prawdopodobieństwem znalezienia pracy jeszcze przed ukończeniem nauki. Są jednak pewne zawody lub kierunki studiów, w przypadku których różnica jest istotna. Wśród absolwentów szkół zawodowych dotyczy to dwóch zawodów: aż 50% fryzjerów było zatrudnionych jeszcze przed ukończeniem szkoły, a 16,7% miało zapewnioną pracę z chwilą jej ukończenia, podobnie jak 20% stolarzy. Wśród absolwentów szkół wyższych istotnie częściej niż w tej podgrupie ogółem przed ukończeniem studiów pracowali informatycy (aż 62,5%), a kolejne 37,5% z nich miało zapewnioną pracę, którą rozpoczęli z chwilą ukończenia studiów. W podobnie dobrej sytuacji byli specjaliści ds. ekonomicznych i zarządzania oraz prawnicy, spośród których miało zapewnioną pracę odpowiednio 80% i 50%, a także pielęgniarzy (42,9%).

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Natomiast wśród absolwentów średnich szkół zawodowych częstość poszukiwania pracy po ukończeniu szkoły lub znalezienia pracy przed jej ukończeniem jest podobna niezależnie od zawodu.

Nie ma istotnych różnic w subiektywnej ocenie zgodności pierwszej pracy z wykształceniem, z wyjątkiem kilku zawodów. Wśród absolwentów zasadniczych szkół zawodowych wyróżniają się tutaj sprzedawcy, a wśród absolwentów średnich szkół zawodowych technicy ochrony środowiska – wszyscy respondenci należący do tych grup byli zdania, że ich pierwsza praca była raczej zgodna z zawodem wyuczonym (odpowiednio 5 i 3 osoby). Wśród absolwentów szkół wyższych tego samego zdania byli wszyscy filolodzy języków obcych, a wszystkie pielęgniarki i prawnicy oceniali, że ich pierwsza praca zdecydowanie była zgodna z ukończonym kierunkiem studiów. Trudniej jest o zatrudnienie zgodne z wykształceniem w przypadku humanistów – aż 42,9% pedagogów i 38,9% specjalistów ds. administracji publicznej oceniało, że ich pierwsza praca nie była zgodna z wykształceniem.

3.9. Udział w kształceniu ustawicznym

Aż 88,2% absolwentów w nie brało udziału w żadnym kursie ani szkoleniu związanym z wykonywaniem pracy. Owa absencja pozostaje niezależna od poziomu uzyskanego wykształcenia. Głównym powodem

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

nieuczestniczenia w szkoleniach jest brak takiej potrzeby, co wskazało trzy piąte osób nieuczestniczących w szkoleniach.

Do najbardziej popularnych kursów i szkoleń zawodowych należały: kursy BHP (37,6%) – a więc obowiązkowe dla osób rozpoczynających pracę, kursy zaawansowanej obsługi komputera (programy specjalistyczne, wyspecjalizowane funkcje programów MS Office itd. – 32,1%), językowe (30,8%), kursy z zakresu praktycznego wykonywania zawodu (30,8%), kursy dające konkretne uprawnienia zawodowe (25%).

Brak potrzeby uczestniczenia w szkoleniach może być tłumaczony dobrą samooceną własnych umiejętności. Jednak również w przyszłości absolwenci nie planują się szkolić - tylko 5,6% z nich planuje w ciągu najbliższych 12 miesięcy udział w jakichś kursach lub szkoleniach związanych z wykonywaniem pracy. Przy czym osoby pracujące i niekontynuujące nauki zamierzają się dokształcać istotnie rzadziej od pozostałych.. Zbyt niską gotowość do podnoszenia kwalifikacji dostrzegają również pracownicy instytucji rynku pracy. Z głównych postulatów kierowanych przez pracowników instytucji rynku pracy pod adresem absolwentów jest adaptacyjność. Zdaniem pośrednika pracy, gotowość do dokształcania się i przekwalifikowania wiąże się z szerzej pojętą otwartością i wynika z osobowości absolwenta.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

3.10. Kapitał społeczny i etos pracy

Absolwenci rocznika 2007 z woj. podlaskiego prezentują niezwykle skromne zasoby kapitału społecznego. Są nieufni wobec innych ludzi, relatywnie rzadko wierzą w sens zbiorowych wysiłków oraz zasadniczo nie włączają się w działania społeczne, obywatelskie. Odnośne dane nie tylko dla porównywalnych grup wiekowych w Polsce, ale i dla ogółu dorosłych Polaków są wyraźnie bardziej korzystne. Może to stanowić złą wróżbę w zakresie możliwości kooperacji młodych ludzi od niedawna funkcjonujących na podlaskim rynku pracy. Są oni wobec takiej kooperacji nieufni, nie wierzą w jej sens i mają małe doświadczenia w jej zakresie. Jest to tym bardziej niepokojące, iż z badań wynika, że zasoby kapitału społecznego są niezwykle trudne do odbudowania. Z drugiej strony wyniki badania potwierdzają, że poziom zaufania, szczególnie do obcych, jest pozytywnie skorelowany z sytuacją zawodową absolwentów.

W ramach pomiaru etosu pracy, ankietowanych zapytano, z czym kojarzy im się wykonywanie pracy zawodowej. Większość respondentów (66,1%) odpowiedziała: „z zarabianiem pieniędzy”, a dwie piąte (43,1%) – „z budowaniem własnej pozycji towarzyskiej, społecznej”. Ciekawe jest jednak, że znaczące odsetki wymieniły również: możliwość realizacji swoich potrzeb lub marzeń (37,1%); bycie potrzebnym (21,7%); dorosłość (21,63%), a także: uczenie się nowych rzeczy (19,8%) i realizację zainteresowań (17,2%). Szczególnie podkreślić należy, że pracę kojarzy z nudą oraz ograniczaniem

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

wolności tylko niewielki odsetek respondentów (odpowiednio: 8,1% i 5,8%) (N=404, w %).

Ambiwalentny stosunek do pracy znajduje również swój wyraz w wyobrażeniach na temat idealnego miejsca zatrudnienia. Obok cech merytorycznych, związanych z rozwojem zawodowym, wskazywano również cechy związane z ograniczaniem wkładu własnego (wysiłku) i maksymalizacją korzyści. Można tu zatem mówić o stricte utylitarnym podejściu do wykonywania zawodu. I tak na pierwszym miejscu pod względem częstotliwości wskazań znalazł się – jako charakterystyka idealnej pracy – brak stresu i pośpiechu (43,8%). Jednak niewiele mniejszą popularnością „dobre relacje z kolegami i przełożonymi” (43,7%) a także „możliwości rozwoju zawodowego” (41,9%): Na dalszych miejscach ankietowani wskazywali: możliwość awansu (37,7%), prestiż, szacunek społeczny (31,0%) oraz ponadprzeciętne wynagrodzenie (29,0%). Niepokojące jest, że jedynie 4,4% wymieniło tu zgodność pracy z kierunkiem wykształcenia (N=404, w %).

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

4. Wnioski

W niniejszym rozdziale zaprezentowane zostały najważniejsze wnioski z badania.

1. Absolwenci stanowią specyficzną grupę na rynku pracy. Ze względu na przechodzenie z systemu edukacji na rynek pracy zaliczani są do grup wysokiego ryzyka. I faktycznie bezrobocie dla tej grupy było ponad dwukrotnie wyższe w stosunku do stopy bezrobocia dla całej populacji. Jednym z powodów takiego stanu rzeczy jest niezadowalająca jakość systemu edukacji, w tym niedostateczne jego dopasowanie do potrzeb rynku pracy. Należy jednak pamiętać, że powiązania między systemem kształcenia, a rynkiem pracy nie jest prostą zależnością dopasowania kierunków kształcenia do wąsko definiowanych potrzeb rynku pracy – w rzeczywistości zależności te są dużo bardziej złożone i wielowarstwowe, uwzględniają postawy absolwentów i pracodawców, ich preferencje i oczekiwania, kapitał intelektualny i społeczny, a także szeroko rozumiane wzorce społeczne.
2. Problemy absolwentów na rynku pracy, powodowały, że absolwentom poświęcono dużo uwagi w ramach polityk publicznych, szczególnie w ramach polityki zatrudnienia. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w aktach prawnych i dokumentach strategicznych, przyjmowanych przez rząd. Polityka ta ulegała modyfikacji – z bardziej opartej na świadczeniach w kierunku aktywnej polityki, dostarczającej absolwentom wsparcia

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

kompensującego im deficyty wyniesione z systemu edukacji, a z drugiej strony generujące dodatkowy popyt na pracę absolwentów.

3. Odpowiedzią na te wyzwania były zapisy dokumentów strategicznych. Szczególnie wartościowe wydają się zapisy dokumentów regionalnych, gdzie podkreślano konieczność wyrównywania szans młodzieży na rynku pracy. Należy jednak zaznaczyć, że efekty działań przewidzianych do realizacji w tych dokumentach nie znajdują wystarczającego odzwierciedlenia w wynikach badania. Zarówno wśród absolwentów, jak i instytucji rynku pracy. W przypadku absolwentów jest to częściowo zrozumiałe – zakończyli oni edukację przed faktycznym uruchomieniem strategii. Jednak również pracownicy instytucji rynku pracy i systemu edukacji nie odnosili się do działań podejmowanych w jej ramach. Raczej przywoływali swoje zadania ustawowe oraz pojedyncze przedsięwzięcia, będące efektem inicjatywy konkretnych osób lub realizowane w ramach projektów PO KL, niż systemowe działania. Oznacza to, że strategie mogą nie być realizowane w rzeczywistości.
4. W województwie podlaskim, tak jak w całym kraju, obserwowana jest zmiana struktury kształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym. Wzrasta udział młodzieży wybierającej licea ogólnokształcące, ale również technika zawodowe. Zdecydowanie malejącym zainteresowaniem cieszą się licea profilowane. Cały czas utrzymuje się wysokie zainteresowanie kształceniem na poziomie wyższym, w tym szczególnie wyższym magisterskim. Wzrost inwestycji w kształcenie jest generalnie pozytywnym sygnałem, warto jednak

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

odnotować, że wykształcenie wyższe nie zawsze jest potrzebne do wykonywania wielu prac.

5. Wybór szkoły, czy później również decyzja o kontynuacji nauki na studiach wyższych studiów, wpływa na szanse zawodowe młodzieży. Młodzież najczęściej samodzielnie wybiera kierunek dalszego kształcenia, kierując się takimi czynnikami jak zainteresowania i prestiż danej placówki. Jednak najpowszechniejszym motywem wyboru szkoły była bliskość miejsca zamieszkania, a dopiero na drugim miejscu możliwość uzyskania określonego zawodu. Okazuje się zatem, że na wybory edukacyjne młodzieży silny wpływ ma oferta systemu edukacyjnego. Przy wyborze kierunku nauczania młodzież kieruje się wiedzą o rynku pracy, ale siłą rzeczy wiedza ta jest niepełna, opiera się na obserwacji aktualnej sytuacji na rynku pracy, na opiniach kolegów i koleżanek oraz sugestiiach rodziców. Należy jednak zaznaczyć, że dalsze losy zawodowe i edukacyjne absolwentów są skorelowane z motywami, jakimi kierowali się młodzi ludzie wybierając swoją szkołę ponadgimnazjalną lub wyższą.
6. Osoby o najmniej sprecyzowanych pomysłach na własną przyszłość wybierają szkoły ogólne lub studia, które w ich opinii pozwolą im wykonywać wiele prac: np. administracja. Jednak tego typu edukacja, jak pokazują wyniki badania, nie przygotowuje odpowiednio do funkcjonowania na rynku pracy.
7. Świadomy wpływ nauczycieli i szkoły na wybór kolejnej szkoły jest niewielki. Wynika to głównie z braku odpowiedniego przygotowania

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

nauczycieli do wspierania wyborów zawodowych uczniów. Brak jest też w systemie edukacji odpowiedniego doradztwa zawodowego. Obserwowany wpływ nauczycieli może natomiast mieć negatywne skutki – w postaci wspieraniu mechanizmów selekcji w szkołach.

8. Uczniowie generalnie oceniają bardzo dobrze szkoły, do których uczęszczali. Najlepiej oceniają swoje przygotowanie teoretyczne, nieco słabiej praktyczne, a najslabiej przygotowanie w zakresie doświadczenia zawodowego, uprawnień i potwierdzonych kwalifikacji. Jednak osoby zajmujące się rynkiem pracy podkreślają zdecydowanie zawyżoną samoocenę uczniów. Ich zdaniem słabością młodzieży jest brak doświadczenia i brak umiejętności praktycznych. Z drugiej strony absolwenci, którzy zetknęli się z rynkiem pracy stwierdzają, że ich przygotowanie generalnie odpowiadało oczekiwaniom pracodawców. Oznacza to być może, że oceny pracowników instytucji rynku pracy są nazbyt surowe. Może to też oznaczać, że pracodawcy faktycznie narzekają na brak wiedzy praktycznej absolwentów, ale dostrzegają inne ich zalety (takie jak bardziej aktualna wiedza, znajomość języków, większa elastyczność, możliwość obniżenia kosztów zatrudnienia itd.) i zatrudniają ich pomimo zauważanych braków.
9. Absolwenci deklarują, że mieli problemy ze znalezieniem pierwszej pracy. Okres poszukiwania tej pracy trwa wyjątkowo długo i może osiągać nawet 18 miesięcy. Najwięcej młodzieży deklaruje, że wybrało ofertę pracy, jaka była dostępna. Powody tych trudności lokowane są na zewnątrz – absolwenci

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

wskazują tutaj trudną sytuację na rynku pracy i brak odpowiednich miejsc pracy. Są również zdania, że pracodawcy są negatywnie nastawieni do absolwentów.

10. Ponad 44% absolwentów rocznika 2007 zdecydowała się na kontynuowanie nauki. Była to naturalna konsekwencja ich wyborów edukacyjnych – najczęściej naukę kontynuowały osoby które w roku 2007 ukończyły liceum ogólnokształcące, a nieco rzadziej technikum.
11. Zdecydowana większość absolwentów rozpoczynało poszukiwanie pracy w ciągu pół roku od ukończenia nauki. Moment rozpoczynania poszukiwań wiąże się z sytuacją absolwentów na rynku pracy po dwóch latach od ukończenia nauki – im wcześniej rozpoczęte poszukiwania, tym większa szansa, że dana osoba będzie pracować. Może to jednak oznaczać, że osoby najbardziej aktywne rozpoczynały poszukiwanie pracy najwcześniej.
12. Dwie trzecie osób poszukujących pracy zarejestrowało się w PUP. Najczęściej oczekiwali oferty staży – a więc możliwości uzyskania doświadczenia zawodowego i konkretnych kwalifikacji, a także pośrednictwa pracy – czyli konkretnych ofert pracy. Jednak duża część respondentów nie wierzyła, że PUP faktycznie może okazać się pomocny w poszukiwaniu pracy. I faktycznie wsparcie z PUP było wyjątkowo rzadko wskazywane jako sposób znalezienia pierwszej pracy.
13. Co więcej, rzeczywista efektywność wsparcia instytucji rynku pracy może być niższa, niż to wskazują statystyki publicznych służb zatrudnienia. Może występować mechanizm selekcji – czyli wspierania tych, którzy są

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

najbardziej aktywni w poszukiwaniu różnych form wsparcia. Wydaje się, że wsparcie to w niewielkim stopniu dociera do osób zamkniętych w sobie czy też wycofanych. Może to prowadzić do efektu jałowego biegu (deadweight).

14. Młodzież, przy poszukiwaniu pracy najczęściej wykorzystuje więzi społeczne – odwołuje się do rodziny i znajomych. Jest to też najczęstszy sposób znajdowania pracy. Drugi – poprzez agencje pośrednictwa pracy. Jednak absolwenci nie są w wystarczającym stopniu przygotowani do poszukiwania pracy. Jak obserwują pracownicy instytucji rynku pracy, absolwenci są relatywnie bardziej aktywni niż inni bezrobotni i starają się samodzielnie szukać pracy. Z drugiej strony, brakuje im pewnych umiejętności: potrafią napisać dokumenty aplikacyjne, jednak nie wiedzą, jak się poruszać po rynku pracy, do kogo się kierować. Mają też trudności z autoprezentacją i prowadzeniem rozmów kwalifikacyjnych. Umiejętności tych nie zdobywają w szkole.

15. Młodzież, która znalazła pierwszą pracę, w ponad 50% twierdziła, że była ona zgodna z ich kierunkiem wykształcenia, a trzy czwarte wskazywało, że była ona zgodna z ich kwalifikacjami. Co więcej, absolwenci byli zazwyczaj zadowoleni ze swojej pierwszej pracy. Najmniej z poziomu zarobków, najbardziej z relacji z kolegami i odległości od miejsca zamieszkania.

16. W momencie badania (czyli ponad dwa lata od ukończenia szkoły lub uczelni) pracowało 64,3% absolwentów z rocznika 2007. Poziom zatrudnienia zależy od rodzaju ukończonej szkoły: pracuje 86% absolwentów wyższych uczelni i ponad 70% absolwentów szkół zasadniczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

zawodowych. Zdecydowanie mniej (około połowy) pracuje absolwentów szkół średnich. Przy czym w ich przypadku wiąże się to często z kontynuowaniem nauki. Poziom bezrobocia lub bierności zawodowej jest szczególnie wysoki wśród absolwentów szkół zawodowych.

17. Prawie dwie trzecie absolwentów twierdzi, że aktualnie wykonuje pracę zgodnie z ich zawodem. Szczególnie często tak stwierdzają absolwenci studiów wyższych. Ponadto absolwenci są generalnie zadowoleni ze swojej aktualnej i pracy i oceniają ją lepiej (choć nieznacznie) niż swoją pierwszą pracę.
18. Wyznacznikiem sytuacji na rynku pracy jest nie tylko fakt pracy lub jej brak, ale również poziom dochodów. Osoby bezrobotne i bierne zawodowo osiągały dochody wyraźnie niższe niż w innych grupach. Widoczna jest też zależność między poziomem wykształcenia, a średnim poziomem dochodów: osoby z wyższym poziomem wykształcenia osiągają przeciętnie wyższe dochody od osób z wykształceniem niższym.
19. Aż 88,2% (niemal dziewięciu na dziesięciu) absolwentów w woj. podlaskim nie brało – od momentu ukończenia szkoły w 2007 r. – udziału w żadnym kursie ani szkoleniu związanym z wykonywaniem pracy. Jeszcze rzadziej uczestniczyły w szkoleniu osoby pracujące. Badani stwierdzali najczęściej, że nie odczuwają takiej potrzeby – wiąże się to prawdopodobnie z ich dobrą samooceną. Co więcej, niewielu badanych planuje w ciągu najbliższych 12 miesięcy uczestniczyć w jakimkolwiek kursie lub kształceniu ustawicznym. Dane te są wskaźnikiem braku mobilności absolwentów. Wskazuje na to

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

również charakterystyka pożądanej pracy – cenią szczególnie pracę bezpieczną oraz dobre relacje z kolegami.

20. Absolwenci w województwie podlaskim charakteryzują się niskim poziomem kapitału społecznego w stosunku do średniej dla całego kraju (a należy zaznaczyć, że Polska charakteryzuje się bardzo niskim poziomem kapitału społecznego w stosunku do innych krajów). Zdecydowanie rzadziej ufają innym ludziom – szczególnie obcym – niż mieszkańcy kraju ogółem. Również zdecydowanie rzadziej angażują się w różnego rodzaju działania na rzecz społeczności lokalnych. Poziom kapitału społecznego współgra z sytuacją na rynku pracy – najniższe zaufanie do obcych wyrażają osoby bezrobotne i bierne zawodowo.

21. Szkoły uruchamiając nowe kierunki lub likwidując istniejące, kierują się głównie popytem ze strony uczniów, ponieważ to leży w ich interesie ekonomicznym – a więc bazują na intuicjach i modach, a w niewielkim stopniu podejmują decyzję w oparciu o wyniki badań lub prognoz. Jak wynika z innych badań, również istniejące mechanizmy, takie jak np. Rady Zatrudnienia, nie mają w praktyce wpływu na kształtowanie się oferty programowej. W efekcie szkoły uruchamiają najchętniej kierunki tanie i popularne, takie jak np. administracja, a uczniowie preferują takie kierunki, oceniając kształcenie techniczne jako trudne. W efekcie istniejące mechanizmy wzmacniają kształcenie w zawodach, które nie spotykają się z wystarczającym popytem na rynku pracy.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

22. Instytucje rynku pracy w niewielkim stopniu współpracują z instytucjami edukacyjnymi. Współpraca taka opiera się zasadniczo na inicjatywie pojedynczych osób.

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

5. Rekomendacje

LP.	Rekomendacja
1	Konieczne jest opracowanie dokumentów operacyjnych do istniejących na poziomie regionalnym dokumentów strategicznych z zakresu edukacji i rynku pracy. Dokumenty te powinny określać konkretne działania, które planowane są do realizacji, wraz z określeniem podmiotów odpowiedzialnych, harmonogramu ich realizacji oraz źródeł finansowania.
1.	Konieczne jest wprowadzenie powszechnego doradztwa zawodowego do oferty szkół dla uczniów już na poziomie gimnazjum, a także szkoły ponadgimnazjalnej. Doradztwo to, w miarę możliwości, powinno być organizowane we współpracy z urzędami pracy.
4.	Konieczne jest rozszerzenie programu nauczania o umiejętności aktywnego poszukiwania pracy, wraz z ćwiczeniami, symulacjami itd., obejmującymi wiedzę o rynku pracy, jak i umiejętności uczestniczenia w rozmowach kwalifikacyjnych
2.	Wskazane jest zachęcanie oraz ułatwianie uczniom i studentom podejmowania pracy w okresie nauki – nawet dorywczej i na część etatu, w okresie wakacji. Wskazane jest również zachęcanie uczniów do angażowania się w działalność organizacji pozarządowych i społecznych. Działania takie mogą obejmować zachęcanie uczniów do udziału w aktywności takich organizacji (np. współudział szkół przy organizacji wolontariatu) jak i inicjowanie powstawania nowych organizacji.
3.	Konieczne jest upowszechnienie w ramach nauczania praktyk zawodowych oraz wzmocnienie jakości praktycznej nauki zawodu. Konieczne jest poszukiwanie sposobów efektywnej nauki praktycznej umiejętności zawodu oraz większego zaangażowania pracodawców w ten proces.
5.	Wskazane jest umożliwienie uczniom, na poziomie szkoły średniej i wyższej, nabywanie konkretnych uprawnień i umiejętności

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

	poświadczanych odpowiednimi certyfikatami. W tym celu warto rozszerzyć ofertę szkół o dodatkowe kursy i szkolenia, organizowane we współpracy z pracodawcami. Przy czym dotyczy to szkół zawodowych.
6.	Należy prowadzić badania popytu na pracę w krótkim i średnim okresie. Wyniki tych badań powinny być upowszechniane nie tylko wśród instytucji rynku pracy, ale również powinny trafiać do szkół, uczniów i ich rodziców. Niezbędne jest zaangażowanie mediów w ten proces.
7.	Wskazane jest prowadzenie przez szkoły monitoringu losów absolwentów. Informacje o losach absolwentów powinny być podawane do publicznej wiadomości
8.	Wskazane jest ograniczenie oferty szkół wyższych kształcących w kierunkach ogólnych, takich jak administracja czy też nauki humanistyczne, ale także pielęgniarstwo. Zaleca się promowanie naboru na kierunki techniczne i matematyczno – przyrodnicze „oraz otwieranie nowych kierunków tego rodzaju, z zastrzeżeniem, że powinno być to kształcenie o charakterze stosowanym, na kierunkach i w liczbie studentów odpowiednich do potrzeb rynku pracy.
9.	Wskazane jest zawiązanie szerokiego partnerstwa na poziomie regionalnym, w skład którego powinni wejść przedstawiciele instytucji oświatowych, rynku pracy, samorządu terytorialnego i pracodawcy. Partnerstwo to powinno wyznaczać strategiczne kierunki rozwoju, oceniać zapotrzebowanie na nowe zawody i specjalności. Wskazane jest również powstawanie takich partnerstw na poziomie lokalnym (powiatów), gdzie przedmiotem dyskusji powinna być oferta szkół ponadgimnazjalnych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

6. Bibliografia

- [1]. *Absolwenci SGH na rynku pracy*, pod red. B. Minkiewicz i P. Błędowskiego, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2008.
- [2]. *Analiza sytuacji młodzieży na rynku pracy województwa podlaskiego w 2005 roku*, WUP Białystok 2005.
- [3]. *Badanie aktywności zawodowej absolwentów w kontekście realizacji programu „Pierwsza praca”*, red. prof. J. Witkowski, MPiPS, Warszawa 2008.
- [4]. *Badanie losów absolwentów ponadgimnazjalnych szkół zawodowych*, Public Profits Sp. z o. o. na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Krakowie, Kraków 2007.
- [5]. M. Budzyńska, *Koncepcja kształcenia ustawicznego w Unii Europejskiej jako jeden ze sposobów realizacji Strategii Lizbońskiej, ze szczególnym uwzględnieniem Polski*, 2004 – artykuł dostępny na stronie: <http://www.pfsl.pl/news.php?id=6> – data dostępu: 17.11.2009 r.
- [6]. P. Dębowski, *Przygotowanie uczniów do wejścia na rynek pracy*, w *Rynek pracy w województwie łódzkim, Specyfika i uwarunkowania*, red. J. Witkowski ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, Inowrocław 2007.
- [7]. P. Dębowski, J. R. Stempień, *Studenci i absolwenci wyższych uczelni wobec problemów rynku pracy*. w: *Rynek pracy w województwie*

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

- łódzkim. Specyfika i uwarunkowania*, red.: J. Witkowski, ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku, Innowrocaw 2007.
- [8]. *Dynamika i potrzeby regionalnego rynku pracy w opinii podlaskich przedsiębiorców*”, Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku, Białystok 2008.
- [9]. *Education and the Labour market of Youth*; red. Dr E. Sulima, Wydział Ekonomii i Zarządzania, Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2008.
- [10]. *Edukacja dla pracy. Raport o Rozwoju Społecznym Polska 2007*, pod red. U. Sztanderskiej, E. Drogosz-Zabłockiej i B. Minkiewicz, Warszawa 2007.
- [11]. *Ekonomiczne uwarunkowania wyników sprawdzianu szóstoklasistów i egzaminu gimnazjalnego przeprowadzonych w latach 2002-2004*, dr P. Śleszyński (opracowanie), PAN, Instytut Geografii i Przestrzennego Zróżnicowania, Warszawa 2004.
- [12]. F. Fukuyama, *Zaufanie. Kapitał społeczny a droga do dobrobytu*. PWN, Warszawa, 1997.
- [13]. *Global Entrepreneurship Monitor*, Raport z badań, www.gemconsortium.org.
- [14]. M. Góra, U. Sztanderska: *Wprowadzenie do analizy lokalnego rynku pracy. Przewodnik*; MPiPS, Warszawa 2006.
- [15]. M. Jakubowski, *Wpływ czynników ekonomicznych na wyniki egzaminów zewnętrznych*, w: *Egzamin. Biuletyn badawczy Centralnej Komisji Egzaminacyjnej*, 11/2007, Warszawa 2007.

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

- [16]. A. Kowalska, *Mobilność absolwentów*, w: *Losy zawodowe absolwentów w latach 1994-1997*, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 1998.
- [17]. *Metody badania losów i karier absolwentów szkół zawodowych*, seria "Studia i Monografie", pod red. U. Jeruszki, IPiSS, Warszawa 2001.

7. Spis tabel

Tabela 1 Struktura populacji badanej i wielkość próby	5
Tabela 2 Struktura uczniów i absolwentów szkół ponadgimnazjalnych rocznika 2006/2007	9
Tabela 3 Najpopularniejsze kierunki kształcenia w szkołach zasadniczych zawodowych oraz technikach w roku szkolnym 2006/2007.....	11
Tabela 4 Różnica między liczbą zarejestrowanych bezrobotnych a liczbą ofert pracy zgłoszonych do urzędów pracy w roku 2008	19
Tabela 5 Przyczyny wyboru szkoły ukończonej w 2007 r. (N=404, w%).....	22
Tabela 6 Poszukiwanie pracy po zakończeniu nauki (n=404, w%).....	32
Tabela 7 Rejestracja w PUP (N=244, w %).....	34
Tabela 8 Aktywność zawodowa ze względu na poziom wykształcenia (N=404, w %).	46

8. Spis wykresów

Wykres 1 Struktura młodych bezrobotnych z województwa podlaskiego według wykształcenia. Dane z 2007 i 2008 roku (w proc.).....	15
Wykres 2 Ranking zawodów najczęściej występujących wśród bezrobotnych absolwentów z województwa podlaskiego (2008r.)	17
Wykres 3 Poziom zadowolenia absolwentów ze szkoły ukończonej w 2007 r. – według typu ukończonej szkoły (N=404; w %).	25

Wojewódzki Urząd Pracy w Białymstoku
Podlaskie Obserwatorium Rynku Pracy i Prognoz Gospodarczych

PODLASKI ABSOLWENT

- ANALIZA LOSÓW ZAWODOWYCH ABSOLWENTÓW SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH
I WYŻSZYCH ROCZNIKA 2007

Wykres 4 Kontynuacja nauki po ukończeniu szkoły w roku 2007 (N=404, w %)	29
Wykres 5 Poszukiwanie pracy po zakończeniu nauki (n=404, w%)	31
Wykres 6 Skuteczne sposoby poszukiwania pracy (N=200; w %)	36
Wykres 7 Powody trudności w znalezieniu pierwszej pracy (N=110 w%)	38
Wykres 8 Czy kwalifikacje absolwentów w chwili poszukiwania pierwszej pracy odpowiadały oczekiwaniom pracodawców (n=261, w %)	40
Wykres 9 Stanowiska pracy absolwentów w pierwszej pracy (N=291 w %)	41
Wykres 10 Zgodność pierwszej pracy z zawodem wyuczonym absolwentów rocznika 2007 – według typu ukończonej szkoły (N=291, w %)	43
Wykres 11 Powody podjęcia pierwszej pracy (N=291, w %)	44
Wykres 12 Poziom satysfakcji z pracy mierzony na skali od 1 do 5	48
Wykres 13 Ścieżki zawodowe absolwentów rocznika 2007 (N=404; w %)	50
Wykres 48 Zatrudnienie absolwentów szkół wyższych według kierunków studiów (N=102, w %)	51